

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Andra Kammaren. N:o 16.

Fredagen den 17 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det vid kammarens sammanträde den 10 innevarande mars förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m grefve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående försäljning af f. d. exercisplatsen Petsarfverum på Gotland;

angående pension å allmänna indragningsstaten för förre sergeanten vid Bohusläns regemente C. J. Stjernman; och

med förslag till kungörelse om ändrad lydelse af § 8 i lagen angående köttbesigtning och slagthus den 22 december 1897.

De kongl. propositionerna blefvo på begäran bordlagda.

§. 3

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts vid kammarens senaste sammanträde afgifna propositioner:

angående jernvägsanläggningar för statens räkning samt inköp af bandelen Örebro—Frövi; och

angående anvisande af medel till anskaffande af en ångfärja att insättas i ångfärjeförbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn.

§. 4.

Herr *C. Wallis'* på kammarens bord hvilande motion, n:o 238, blef härefter föredragen och hänvisad till kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades å nyo:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring af 52 § regeringsformen samt 10, 20, 32, 33, 34, 37 och 45 §§ riksdagsordningen;

statsutskottets memorial n:o 31, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 15, i anledning af väckt motion om afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften samt nedsättning af tullen å socker;

n:o 16, i anledning af väckta motioner dels angående förenkling af gällande bestämmelser om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m., dels ock om åstadkommande af verksammare kontroll öfver att stämningar till underrätt vederbörligen stämpelbeläggas;

n:o 17, dels angående förtydligande af bestämmelsen om stämpelfrihet för utdrag af förmynderskapsprotokoll, dels ock angående behörighet för advokatfiskal i hofrätt att, der stämpelafgift för lågt debiterats, mot enskild person föra talan om utgifvande af det resterande beloppet äfvensom att hos Kongl. Maj:t fullfölja talan mot hofrätts beslut rörande beräkning af stämpelafgift;

n:o 18, i anledning af väckt motion om ändring af 10 § bevillningsförordningen;

n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring af 14 § bevillningsförordningen; och

n:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af § 4 bevillningsförordningen;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till förbättrad vård åt sådana sinnesslöa, hvilka icke intagas i asyler, uppfostringsanstalter och arbetshem; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändring af förordningen angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål m. m.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ordet lemnades till

Herr Restadius, som anförde: Under den diskussion, som förra veckan förevar här i kammaren med anledning af herr Brantings interpellation till hans excellens herr statsministern, tillät jag mig återgifva det sakliga innehållet af ett tal, som herr Branting uppgafs hafva hållit vid Horndal för några år sedan. Han förklarade emellertid, att ingen, som kände honom, kunde anse honom vara så dum, att han kunnat hålla ett dylikt tal, och sedermera har han i tidningarna infört ett inserat, hvori han på det mest energiska sätt vidhåller, att han hvarken i Horndal eller annanstädes, hvarken år 1891 eller något annat år hållit eller från sin ståndpunkt kunnat hålla något tal af det innehåll, som »Svenska Morgonbladet» och efter den grunliga källan andra lagt i hans mun.

Det skulle, herr talman, för mig vara i högsta grad upprörande, om jag hade tillvitvat herr Branting att hafva hållit ett tal, som han kallar dumt, utan att han i sjelfva verket hade hållit det. Derför har det för mig varit synnerligen angeläget att härom söka åstadkomma fullständig utredning och bevisning.

I sådant syfte tillåter jag mig till en början att åberopa ett intyg, som finnes antecknad på en afskrift af det tal, som herr Branting enligt mitt förmenande har hållit. Detta intyg låter så: »Att ofvan anförda återgifvande af herr Hjalmar Brantings uttalanden i ett föredrag vid Horndal är i sak till alla delar fullt korrekt, varder härmed af oss undertecknade, som båda i likhet med »Svenska Morgonbladets» meddelare från början till slut åhörde det ifrågasvarande föredraget, under edlig förpligtelse på heder och samvete intygadt, Horndals bruk den 13 mars 1899. E. G. Bergqvist. C. P. Löf. L. Lysén.»

Vidare har jag från nuvarande disponenten vid Horndals bruk erhållit ett intyg, att de tre intygsgifvarne äro mycket pålitliga och ärliga arbetare, som icke vittna om annat, än det de veta vara sant och rätt. Disponenten var också sjelf närvarande, när det ifrågasvarande talet hölls, och han säger, att han der visserligen ej förde några noggranna anteckningar, men att han likväl kan vitsorda, att referatet i sak är riktigt, och särskildt kommer han bestämdt i håg, huruledes herr Branting då talade om fackföreningar, strejkföreningar, bildande af skytteföreningar och om nyttan af att arbetarne kunde handtera gevär. Jag vill också tillägga, att jag tror, att den här närvarande ledamoten af Andra Kammaren från ifrågasvarande ort äfven kan vitsorda, att de tre intygsgifvarne äro kända för ärliga, redbara och trovärdiga män.

Vidare har den person, som var disponent för bruket vid den tiden talet hölls, förklaradt, att han kan intyga sanningsenligheten i

sak af det tal, som finnes återgifvet i »Svenska Morgonbladet», eller detsamma, som jag tillät mig omnämna.

Slutligen har jag också ett intyg från den person, som ursprungligen lemnade detta meddelande till »Svenska Morgonbladet».

För den, som sålunda opartiskt vill bedöma ifrågavarande sak, torde den ställa sig så, att jag med tre intyg, afgifna under edsförpligtelse, kunnat visa, att herr Branting hållit ett tal af sådan beskaffenhet, som blifvit påstådt, och med ytterligare tre intyg ådagalagt, att samma tal i sak öfverensstämt med det tal, som stått i »Svenska Morgonbladet». Jag frågar då: Hvem har rätt, den, som påstår med skäl, eller den, som nekar utan sådana?

Herr Branting har uti en tidning, på tal om denna sak, talat om en klass af människor, som hålla sig på lifvets solsida. Jag vet icke, huruvida han hör till denna klass, men är det icke så, vill jag blott säga, att ingen kommer dit, som ej åt sanningen skänker det erkännande, som sanningen kräfver.

Något mera har jag, herr talman, icke att säga.

Vidare anförde:

Herr Branting: När denna sak förra gången var på tal här i kammaren, tillät jag mig en vädjan till kammarens ledamöter, hvilka ju under de tre senaste åren lärt känna mig, huruvida de kunde anse, att ett tal af det fantastiska innehåll, som i referatet uppgifvits och af herr Restadius upplästs, rimligtvis skulle kunna af mig hafva hållits vid ifrågavarande eller något annat tillfälle. Jag trodde mig då uti de opinionsyttringar, som beledsagade denna min vädjan, finna ett tillräckligt svar från de flesta håll. Jag vidhåller, att det för mig i sjelfva verket är ytterst motbjudande och ytterst nedsättande att behöfva gå in på något slags svaromål på en tillvitelse att hafva uttalat en hel del påståenden, hvilka stå i bestämd strid mot den åskådning, som jag såsom socialdemokrat under många år förfäktat, och hvilka innehålla satser, som möjligtvis kunna vara rimliga i en anarkists mun, men aldrig i en socialdemokrats. Såsom kammaren känner, var år 1891 striden mellan socialdemokrater och anarkister i Sverige ganska het. Vi hade då ett litet försök till en anarkistisk rörelse bland våra arbetare.

Detta är ett *sakskäl*, som jag för min del tillmäter den allra största och afgörande betydelse. Ty hvar och en kan förstå, att 5 år efteråt, när denna sak först bragtes på tal under valstriden 1896, det för mig icke kunde vara möjligt att precis erinra mig, huru ordalagen fallit uti ett af de många offentliga anföranden, jag under årens lopp hållit. Men hvad sakinnehållet beträffar, måste det vara origtigt, ty det strider mot min åskådning.

Emellertid är jag icke i afsaknad af positiva skäl, som kunna anföras till stöd för min uppfattning i detta fall, att jag icke endast icke hållit talet, utan icke ens kunnat hafva hållit detsamma.

Strax efter det saken först varit på tal, besökte Bergslagsbladets redaktör tillfälligtvis Horndal. Han skref derom i sin tidning, återgifvet i Socialdemokraten för den 1 oktober 1896, följande:

»En ful manöver gjordes under valrörelsen i Stockholm af Svenska Morgonbladet. En dag före valet (skall vara två dagar) innehöll tidningen nemligen en artikel om H. J. Brantings kandidatur, hvori anfördes några yttranden, som hr B. skulle ha fält vid ett föredrag i Horndal. Dessa voro af sådan beskaffenhet, att ingen tänkande läsare gerna kunde tro, att en bildad man och skolad talare som herr Branting någonsin kunde ha kommit med dylika plattheter. De voro tydligen foster af en sjuklig företeelse i något hjernkontor på Morgonbladets redaktion. Men då saken bestreds af hr B., vidhöll tidningen lika fullt sina uppgifter.

Detta föranledde vår redaktör, som i söndags händelsevis gjorde ett besök vid Horndals bruk, att fråga ut några åhörare af hr B:s föredrag angående Morgonbladets uppgifter. Vi trodde, att folket möjligen hade missuppfattat talaren, och att Morgonbladet på detta sätt fått sina förvanskade »meddelanden».

Men visst icke! *Atskilliga personer, som hört föredraget från dess första ord till dess sista, förklarade enstämmigt, att Morgonbladets uppgifter, hvilka de också sett, voro fullkomligt diktade.* De sade, att talaren icke ens rört sig på ett sådant område, att han kunnat få anledning att fälla dylika uttryck. En religiös man, som också utfrågades, påstod sig ha blifvit »lessen», då han sett, hur partiförblindelsen kunnat förleda hans kära Morgonblad att så gå i strid med lögnens vapen.

Nu väl. Morgonbladet har åtminstone inför oss blifvit öfverbevisadt om att ha »på kristlig grund» spridt ut uppenbara val-lögner.»

När herr Restadius nu senast återkom med denna anklagelse, skref jag till den enda person vid Horndals bruk, som jag hade adress på, och frågade, huruvida det ännu 8 år efteråt kunde vara möjligt att erhålla något slags tillförlitlig upplysning i afseende på denna gamla röfvarhistoria. Derpå erhöj jag för ett par dagar sedan följande svar:

»Herr Hjalmar Branting. Till svar å Edert bref får meddela, att jag varit ute och sökt rätt på flera personer, som säkert påstå sig kunna intyga, att herr Branting aldrig fält de yttranden här på Horndal, som stå i det medföljande tidningsurklippet. Vidare påstå de sig veta, huru hela historien uppkommit. Det var nemligen en predikant Öberg, som var stationerad på härvarande missionshus, som satte sig i förbindelse med Svenska Morgonbladet och skref den der historien; och en gammal arbetare här, Kalberg, kom af en tillfällighet på ett bref, som var stäldt till två personer här, nemligen hofslagaren Bergkvist och skomakare Linbom, med uppmaning att underskrifva och intyga den der historiens riktighet. De personer, jag talat vid, som kunna intyga, att den der historien i Svenska Morgonbladet var osanning, äro särskildt två snickare: Lundin och

Fagerström, samt smederna C. W. Anderson, R. Granström, G. Elfström, N. Nykvist och Kalberg. Dessa sistnämnda personer påstå sig icke så säkert minnas allt hvad som blef sagdt, men att icke det blef sagdt af Branting, som står i tidningsutklippen, det äro de säkra på. Horndal den $13/3$ 1899.

Högaktningsfullt.
Emil Johansson.

Om det blir något vidare af saken, så tror jag, att ännu flera vittnen kunna anskaffas.»

Sålunda står nu saken så, dels att en fireligiös predikant, hvars namn herr Restadius icke nämnde, men som jag tillät mig att nämna, enligt mitt nu upplästa bref uppgifvit vissa röfvarhistorier, som blifvit lagda i min mun, dels att dessa historier på anmodan af predikanten blifvit intygade af några utaf hans meningsfränder, hvilka intygsgifvare sålunda voro i den allra högsta grad predisponerade för att vilja se saken så ofördelaktig och oförstående som möjligt i afseende å hvad jag kunnat säga. Mot dessa stå intyg dels af Bergslagsbladets redaktör, hvilken på platsen talat vid flera personer, dels af en rad personer, som jag här räknat upp, hvilka förklarar, att de i denna sak icke alls hört något sådant, som lagts i min mun. Jag tillmäter naturligtvis icke det ringaste mera värde — och jag tror icke heller, att någon opartisk person skall göra det — åt herr Restadius' vittnens uttalanden än åt mina. Den ena partens vittnen förklara, under edlig förpligtelse, att de uppfattat saken så och så. Hvad innebär detta? Hvad kunna de svära på annat än sin egen fullständiga missuppfattning af hvad jag sagt? Det är allt, logiskt sedt, hvad de *kunna* svära på. Eljest vore det bra nog lätt att kunna blifva beslagen med att hafva sagt allt möjligt, som står i strid med ens egen åskådning.

Slutligen vill jag, innan jag lemnar denna sak, der herr Restadius sökt framställa socialdemokratien i en falsk och förhatlig dager, framhålla, att det hela synes mig vara — jag kan icke finna något annat ord — ett det ömkligaste försök, man kan göra, att nedsätta och baktala en rörelse och en person. Ty icke behöfde man ändå gå till en aflägsen vrå i vårt land för att draga fram personer, som, väl att märka, intill denna stund varit anonyma — Svenska Morgonbladet har fört anfördt dessa personer såsom vittnen, men då utan att utsätta deras namn — icke behöfde man, säger jag, gå till en aflägsen landsort i vårt land för att 5 à 8 år efteråt draga fram vittnen, mer eller mindre kompetenta att bedöma hvad en socialdemokratisk talare sagt, för att få klart för sig, hvad som är socialdemokratiens innebörd. Och det var ju detta, herr Restadius ville lära oss i sitt anförande vid den omhandlade debatten, då han deri ville bevisa socialdemokratiens landsförderlighet och skadlighet för vårt folk. Socialismen är en verlds-rörelse, som har representanter i, snart sagdt, alla Europas parlament, och vårt program och vår

sträfvän ligger i öppen dager och diskuteras offentligt. Det är sqvallerhistorier, som man kommit med, då man här velat försöka att måla ut socialdemokratien. Och det är icke någon god plägsed, och jag tror ej heller, att den skall vinna anklång i denna kammare, att på detta sätt söka genom intyg af sådan beskaffenhet som de anförda få fram, hvad som borde vara klart för en hvar och när som helst kan i öppen dag framläggas och bevisas.

Herr talman! Jag anser härmed denna sak vara från min sida utagerad.

Herr Restadius: Med anledning af det tal, som herr Branting nu hållit och som tyckes hafva gjort intryck på en och annan här i kammaren, vill jag blott säga, att den bevisning, som han här förebragt, icke är någon direkt bevisning, utan allenast intyg af personer, som hört andra uppgifva något, och sådant betyder i laglig mening ingenting, utan kan rätteligen anses vara, hvad herr Branting kallade min bevisning för, nemligen prat.

Märk väl, mina herrar, med hvilken advokatorisk skicklighet herr Branting kringgått hufvudsaken. Har han hållit detta tal? Nej. Hvarför? Jo, det öfverensstämmer icke med hans socialistiska lära.

Jag har icke — som det påståtts — genomgått allt, hvad han skrivit i »Socialdemokraten» eller sagt på offentliga möten, men att der förekommit saker af långt märkligare betydelse än den nu ifrågavarande, det kunna domstolshandlingar tillräckligt intyga.

Herr Ersson i Hede: Då jag bor endast en half mil ifrån det nu omtalade Horndal, ber jag att få tillkännagifva, att jag icke varit närvarande vid det ifrågavarande mötet — enär jag icke haft något behof af att gå på sådana möten — men att jag till namnet känner alla de personer, som här blifvit åberopade af herr Restadius och herr Branting. Af alla dessa personer har, åtminstone så vidt jag vet, ingen gjort sig skyldig till att komma fram med några röfvarehistorier, utan de äro aktningsvärda män allesammans.

Huru man vid sådant förhållande skall kunna förklara denna sak, kan jag ej säga — sjelf har jag ju ej annat att rätta mig efter än hörsagor. Men att desse män alla äro aktningsvärde, kan jag inför kammaren betyga.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne afslutad.

§ 8.

Härefter lemnades på begäran ordet till

Herr David Bergström, som yttrade: Då erfarenheten redan till fyllest visat, särskildt genom de sorgligt ryktbara händelserna i Wien för-

liden höst, att de vid bakteriologiska laboratorier försiggående arbetena med lefvande smittämnen kunna medföra de största faror ej blott för de vid nämnda laboratorier arbetande, utan äfven för samhället, i dess helhet, och då i den dagliga pressen från flera håll uttalats, såsom det synes, icke ogrundade farhågor, att liknande risker kunna förefinnas äfven vid de i Sverige inrättade bakteriologiska laboratorier, så anhåller jag att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande vördsamma förfrågan:

Anser herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att de försigtighetsmått, som äro af behofvet påkallade för att så långt som möjligt undvika faror för smittämnens spridande, äro vid de i Sverige befintliga bakteriologiska laboratorier vidtagna, eller, om så ej är fallet, ärnar herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i den närmaste framtiden gå i författning om vidtagande af nödiga åtgärder i detta hänseende?

Den af herr Bergström sålunda framställda anhållan begärdes på bordet och bordlades.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *N. Wallmark*, under 14 dagar fr. o. m. den 20 dennes;
 » *J. Nilsson* i Skrafvelsjö under 14 dagar fr. o. m. den 20 dennes;
 » *E. H. Sjövall* under 14 dagar fr. o. m. den 23 dennes;
 » *L. P. Malmin* » 4 » » » » 22 »
 och » *E. Eriksson* i Qväcklingen under 14 dagar fr. o. m. den 18 dennes;

§ 10.

Till bordläggning anmäldes sammansatta stats- och bankouskottets memorial n:o 2, angående vidtagande af åtgärder för beredande af ökad tillgång på utländska betalningsmedel.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,4 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 18 mars.

Kl. 12 middagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 innevarande mars.

§ 2.

Upplästes följande sjukbetyg, som till kammaren inkommit.

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, friherre Carl Carlsson Bonde, som sedan början af februari månad lidit af lungkatarr och ännu icke är så återstæld, att han kan delta i riksdagsarbetet, blifvit af undertecknad tillrådd att afresa till södra Europa för att der uppsöka ett varmt klimat i och för sin helsas återställande, intygas.

Stockholm den 16 mars 1899.

O. *Medin.*
Med. d.r. Professor.

§ 3.

Till kammaren hade inkommit följande protokoll, som upplästes:

År 1899 den 18 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret efter herrar J. Johansson och G. F. Östberg, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga fullmäktige i riksgäldskontoret; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

fullmäktige:

herr <i>Johansson, Johan</i> , i Noraskog, ledamot af Riksdagens Andra Kammare,	med 47 röster,
» <i>Östberg, Gustaf Fredrik</i> , ledamot af Riksdagens Första Kammare,	» 47 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet, till dess nytt val under år 1900 försiggått:

herr <i>Unger, Edvin Magnus</i> , ledamot af Riksdagens		
Första Kammare,	med 48 röster,	
» <i>Lilliesköld, Erik Wilhelm</i> , kamrerare,	» 46	»
» <i>Ramstedt, Reinhold Victor</i> , grosshandlare,	» 45	»

Fr. von Strokirch. P. Pehrson. G. Rudebeck. Hans Andersson.

År 1899 den 18 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen utse dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken efter herrar S. G. von Friesen och O. Jonsson, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga fullmäktige i riksbanken; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till

fullmäktige:

herr <i>von Friesen, Sixten Gabriel</i> , ledamot af Riksdagens Andra Kammare,	med 46 röster,	
» <i>Jonsson, Olof</i> , i Hof, f. d. ledamot af Riksdagens Andra Kammare,	» 46	»

samt till *suppleanter* för tiden från valet till dess nytt val under år 1900 försiggått:

herr <i>Uggla, Albert Axel</i> , major,	med 48 röster,	
» <i>Horngren, Hjalmar</i> , grosshandlare,	» 46	»
» <i>Lundh, Fredrik Magnus</i> , f. d. jernkramhandlande,	» 45	»

Fr. von Strokirch. P. Pehrson. G. Rudebeck. Hans Andersson.

Jemte det protokollen lades till handlingarna, beslöt kammaren, att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet om dessa val underrättas för afgifvande af förslag till såväl förordnanden för de valde och skrifvelse till Konungen med anmälan om de försiggångna valen som ock till den paragraf, som derom borde intagas i riksdagsbeslutet.

§ 4.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående försäljning af f. d. exercisplatsen Petsarfverum på Gotland; och

angående pension å allmänna indragningsstaten för förre sergenten vid Bohusläns regemente C. J. Stjernman.

Kongl. Maj:t proposition, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse af § 8 i lagen angående köttbesigtning och slagthus den 22 december 1897, hvilken härefter föredrogs, hänvisades till behandling af lagutskottet.

§ 5.

Till afgörande förelåg härefter herr *David Bergströms* i senaste sammanträdet bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa ett spörsmål.

Sedan berörda, skriftligen affattade spörsmål blifvit uppläst samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren herr Bergströms ifrågavarande anhållan.

§ 6.

Föredrogs men bordlades å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, n:o 2.

§ 7.

Härefter stod å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik samt angående statens jernvägsbyggnader.

Punkten 1.

Efter föredragning af *mom. a* begärdes ordet af

Herr Emthén, som yttrade: Herr talman! På sid. 17 af föreliggande statsutskottsbetänkande förekommer ett anslag af 32,000 kronor till en stationsanläggning på linien Långsele—Selsjön. Af utskottets motivering synes mig framgå, att Österås hållplats skulle anses vara lämplig att förändra till jernvägsstation med hänsyn till trafiken till och ifrån det i omedelbar närhet af jernvägen under byggnad varande lungotssanatoriet.

Som en stor del af den befolkning jag representerar på två socknars kommunalstämmor enhälligt uttalat den mening, att hållplatsen Österåsens förändring till jernvägsstation för dem vore olämplig, enär de önskade den nya jernvägsstationen förlagd till en 7 kilometer längre upp i ådalen belägen plats, har jag ansett mig böra säga ett par ord vid föredragningen af detta betänkande. I närheten af den plats, som af dessa socknemän föredragits, framgår nemligen en nybyggd landsväg, hvilken möter jernvägslinien, och då denna landsväg dessutom genomgår stora och rikt befolkade

*Angående
stations-
anläggning
på linien
Långsele—
Selsjön.*

Angående
stations
anläggning
på linien
Långsele—
Selsjön.

(Forts.)

byar, skulle den således komma att tillföra den nya jernvägsstationen stor trafik.

Jag tror mig veta, att jernvägsstyrelsen har infordrat utlåtande från myndigheterna i Vesternorrlands län beträffande frågan om Österåsens lämplighet till jernvägsstation, och jag vet också, att kronofogden i orten icke uttalat sig för Österåsen såsom jernvägsstation, utan förordat en längre uppåt ådalen belägen plats, och det är alldeles visst, att en person, som känner ortens behof såsom han, är kompetent att bedöma den frågan, huruvida Österåsen är lämplig som plats för en jernvägsstation.

Herr talman, jag har icke något yrkande att framställa, jag har endast velat till jernvägsstyrelsen uttala den önskan, att densamma måtte taga i öfvervägande, huruvida icke Vesteråsen är fördelaktigare som plats för anläggning af en jernvägsstation än Österåsen. Den sistnämnda orten kan med fördel fortfarande användas som hållplats, och jag tror, att ortens befolkning skulle vara mest betjenad med det, ty förhållandet är, att denna befolkning hyser en viss motvilja mot att få jernvägsstationen förlagd å en plats, der man dagligen möter lungotsssjuka personer.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Som herrarne kunna se af betänkanudet, är icke den plats bestämd, der den tillämnade stationen skulle komma att ligga.

Afståndet mellan Långsele och Selsjön är cirka 21 kilometer; detta är ett stort stationsafstånd, hvarför det också ansetts behöfligt att på denna sträcka förr eller senare anlägga en station för tillgodoseende af trafikens kraf.

Frågan om den föreslagna stationsanläggningen har nu närmast väckts derigenom, att komitérade för lungots-sanatorierna framstälde begäran om inrättande af en anhalt vid Österåsen för att kunna dit föra behöfligt bygnadsmaterial m. m. En sådan anhalt blef också provisoriskt anlagd på komitérades bekostnad.

Emellertid hafva de sedermera begärt, att en mindre, men fullständig trafikstation blefve anlagd vid Österåsen. Ungefär samtidigt med att denna önskan blef känd, inkom förnyad ansökan från byamännen i Vesteråsen, att den nya stationen måtte förläggas till trakten af denna by. Ansökningar i enahanda riktning hade nemligen förut ingifvits af samma byamän och understöds af invånarne i Eds, Lidens, Resele m. fl. socknar. Under sådana omständigheter var det för jernvägsstyrelsen, som icke så noga kände de lokala förhållandena, ganska svårt att fatta ett bestämdt beslut.

Emellertid afgaf distriktsförvaltningen i Östersund på anmodan af jernvägsstyrelsen utlåtande i frågan, hvari distriktsförvaltningen på anförda skäl — hvilka det blefve för långt att här citera — ansåg Österåsen för ändamålet lämpligare än Vesteråsen. Men inom styrelsen tänkte man sig, att det möjligen skulle kunna finnas någon plats mellan Öster- och Vesteråsen, som låge ungefär midt på linien

Långsele—Selsjön och som sålunda kunde vara med hänsyn till ortens behof ännu mera passande; man beslöt därför att från Konungens befallningshafvande i länet skaffa utredning i afseende på detta förhållande. Som man emellertid önskade få frågan förelagd detta års Riksdag till afgörande, anhöll jernvägsstyrelsen, att Konungens befallningshafvande ville inkomma med den begärda utredningen i god tid före riksdagens början. Konungens befallningshafvande har äfven afgifvit utlåtande i ärendet och dervid fogat yttrande af kronofogden i orten.

Kronofogden har såsom lämplig plats för den nya stationen föreslagit ett ställe, som heter Öhn och som är beläget mellan Österåsen och Vesteråsen. Konungens befallningshafvande deremot har förordat Österåsen, men derjemte tillagt, att Konungens befallningshafvande haft för afsigt att höra invånarne i den kringliggande orten. ehuru Konungens befallningshafvande, vid det förhållande, att dess yttrande inforrats inom så kort tidrymd, saknat tillfälle att utföra denna sin afsigt.

Innan frågan emellertid kommer att definitivt afgöras, har jernvägsstyrelsen tänkt anhålla, att Konungens befallningshafvande ville taga densamma under förnyad ompröfning och inkomma med den förnyade utredning, hvartill förhållandena kunna gifva anledning. Och jag har allt skäl antaga, att Konungens befallningshafvande då skall fullfölja den redan uttalade afsigten att höra invånarne i bygderna omkring.

Jag tror sålunda, att man kan vara lugn för, att frågan skall få den allsidiga utredning, som dess vigt kräfver.

Då intet yrkande gjorts af den föregående talaren, har ej heller jag något att framställa.

Herr Styrländer: Herr talman! Jag skall äfven be att få säga några ord i denna fråga, som bragts å bane af min kamrat närmast härintill, när jag anser, att det nu icke är endast en lokal-patriotisk fråga, som det här gäller, utan en verklig principfråga, frågan om den principen, huruvida vid en ny jernvägsstations anläggande någon annan hänsyn bör tagas än till en större orts trafikbehof. Det vill nemligen synas af den kongl. propositionen, som om man tagit i främsta rummet hänsyn till det under byggnad varande sanatoriet och mindre hänsyn till ortens trafikbehof, efter som man som hufvudskäl för stationens förläggande till den föreslagna platsen anfört just den omständigheten, att man håller på att bygga sanatoriet i dess omedelbara närhet.

Enligt min uppfattning har man emellertid i origtig ordning gjort gällande dessa hänsyn, ty vid anläggning af jernvägsstationer bör man i första hand taga hänsyn till en större orts trafikbehof. Och om man det gjorde nu, komme ovilkorligen den nya stationen att placeras icke vid Österås, utan vid den af herr Emthén omförmälda byn Vesterås. En nyanlagd väg korsar der jernvägen, och den

*Angående
stations-
anläggning
på linien
Långsele—
Selsjön.*
(Forts.)

*Angående
stations-
anläggning
på linien
Långsele—
Selsjön.
(Forts.)*

skulle komma att ifrån flera stora socknar medföra en trafik, hvilken, i händelse Österås valdes till stationsplats, måste passera parallelt med jernvägen cirka 8 kilometer, och derefter uppför en brant backe nå fram till stationen.

Om man ser på den blifvande trafiken vid Österås, i fall stationen förlades dit, skall man finna, att Österås by har ett invånareantal af omkring 90 personer, den dertill närmaste byn Öhn omkring 150, och derjemte tillkommer sanatoriet, som beräknas med patienter och betjening komma att bebos af omkring 200 personer, medan deremot de öfriga byarne i Eds och samtliga inom Resele och Ådals-Lidens socknar i följd af svårigheten att komma fram till stationen icke skulle komma att lemna någon trafik, hvadan således denna station kan antagas komma att trafikeras af 400, högst 500 personer. Komme den deremot att förläggas till Vesterås, skulle den komma att upptaga trafik icke blott ifrån de flesta byar inom Eds socken, med 5 à 600 invånare, utan äfven ifrån Resele och Ådals-Lidens socknar, hvilka ha bort emot 3,000 invånare. Under sådana förhållanden är det alldeles tydligt, att det ifrån trafiksynpunkt vore lämpligare att förlägga stationen till Vesterås. Denna fråga är för öfrigt icke ny, ty den har varit före ganska länge, icke inom Riksdagen, men hos kongl. jernvägsstyrelsen. Redan tidigt, strax efter sedan jernvägen blifvit färdig der uppe, ingåfvo Eds, Resele och Ådals-Lidens socknar en skrifvelse till kongl. jernvägsstyrelsen, deri de uttalade sig för önskvärdheten af att en jernvägsstation förlades till Vesterås. Då fick man det svar, att när den väg, som höll på att byggas och som löpte ut just vid Vesterås, nu blefve färdig, skulle jernvägsstyrelsen taga frågan under förnyad behandling. Efter det vägen var färdigbyggd, ingick man med ny ansökning, och jernvägsstyrelsen stälde sig då icke afvisande mot att stationen anlades vid Vesterås, men uppstälde såsom vilkor, att hemmans-egarne deromkring skulle betala stationen eller åtminstone större delen af densamma. Så låg frågan ända till dess förslaget om lungsutssanatoriet framkom.

Om man ser på kostnaden för de olika stationerna, skall man finna, att i fall stationen, såsom man nu tänker sig, — och alldeles säkert Kongl. Maj:t tänker sig — förlägges till Österås, kommer den att betinga en kostnad af 32,000 kronor, under det att, i händelse densamma förlägges till Vesterås, den enligt det kostnadsförslag, som uppgjorts af vederbörande trafikdirektör, skulle komma att kosta endast 21,000 kronor, och derifrån kan man dessutom afräkna ersättningen för lösen af jord med 800 kronor, när nemligen hemmansegarne i Vesterås förbundit sig att bekosta fri mark för stationen, derest densamma förlades dit. Nu kan man visserligen säga, att 11,800 kronor är en småsak, då det gäller anläggning af en jernvägsstation, men om man kan inbespara detta belopp och på samma gång vinna det ändamålet att tillgodose en större orts trafikbehof, synes det mig dock, som om stora skäl talade för, att

man noga bör tänka på, huruvida man icke verkligen bör anlägga stationen vid Vesterås.

Nu säger man vidare, att Riksdagen naturligtvis icke bör yttra sig om platsen för stationen, och detta har jag naturligtvis icke heller ifrågasatt, ehuru jag likvisst lemnat fullständiga upplysningar i saken till ordföranden i den afdelning inom statsutskottet, som haft att förbereda denna fråga, och hvarken han eller någon af de ledamöter af kammaren, hvilka tagit del af dessa upplysningar, har kunnat vederlägga den åsigten, att stationen borde förläggas till Vesterås. Oaktadt jag nog anser, att det skulle vara högst önskligt att i detta afseende erhålla ett uttalande till stöd för jernvägsstyrelsen gent emot Kongl. Maj:t, skall jag dock icke nu yrka på ett sådant uttalande, då jag förmodar, att icke Riksdagen eller ens denna kammare skulle i frågans nuvarande skick vilja göra ett dylikt uttalande samt nog ej heller går med på ett principuttalande i den af mig angifna riktning, hvilket dock skulle vara önskligt, på det att kongl. jernvägsstyrelsen hade att stödja sig på detsamma, då den kommer att slutligen afgöra frågan om platsen för stationens anläggande.

Jag skall sålunda, herr talman, icke framställa något yrkande, utan be att få instämman uti min sidokamrats önskan, att kongl. jernvägsstyrelsen behagade taga frågan under förnyad ompröfning och dervid egna densamma all den hänsyn, som kan tagas till ortens trafikbehof.

Häruti instämde herrar *Nydahl* och *Nordin* i Hammerdal.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. b.

Bifölls jemväl.

Punkten 2.

Bifölls.

Sedan härefter *punkten 3* blifvit föredragen, anförde:

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Det är ingalunda min afsigt att göra något yrkande om minskning af det stora belopp, som det här är fråga om att bevilja. Tvärtom finner jag det fullkomligt i sin ordning, att, när det icke för närvarande lyckas att få någon nämnvärdare del af statsöfverskottet lagd till de klasser, som skulle hafva direkt fördel deraf och hvilka mest bidragit till statsöfverskottets erhållande, detta åtminstone icke helt och hållet anvisas till militarismen, utan att afsevärda belopp också komma till

*Angående
stations-
anläggning
på linien
Långsele—
Selsjön.
(Forts.)*

sådana ändamål, som måste sägas vara till gagn för landets fredliga och materiella utveckling i dess helhet.

Anledningen, att jag begärt ordet, är åter den, att jag, då vi nu hafva fördelen att hafva generaldirektören för statens jernvägar här närvarande, skulle vilja hemställa, huruvida det skulle kunna vara möjligt att få upplysning, om det föreligger något hinder från jernvägsmaterielens sida för ett snart fullgörande utaf ett önskemål, som jag tror, att vi alla, eller åtminstone många bland oss, äro mycket angelägna om, nemligen införandet af billigare jernvägsresor genom s. k. zontariff.

Som bekant, är denna fråga för närvarande i det läget, att den efter komitéutredning ligger hos jernvägsstyrelsen för afgifvande af utlåtande om de olika förslag, som framkommit till zontariff-frågans lösning. Nu säger det väl sig sjelft, att det är af stor vigt att veta, att det icke blir ytterligare onödigt uppskof med saken till följd deraf, att materielen, särskildt personvagnarna, icke äro tillräckliga, när Riksdagen eventuelt beviljar förändring i gällande jernvägstaxor genom zontariffs införande. Ser man emellertid närmare på detta betänkande, visar det sig, att den allra största delen af det nu föreslagna stora beloppet för anskaffande af ny rörlig materiel kommer att användas till godstrafikens befrämjande och dragkraftens stärkande. Det är visserligen *något*, som också kommer att användas till anskaffande af personvagnar, men dock icke på långt när i så stor utsträckning, som möjligen kan behövas för den stora ökning i persontrafiken, som blir en gifven följd af zontariffs genomförande.

Jag tror derför, att det skulle intressera många, liksom det intresserar mig, att få kännedom om, huruvida det finnes någon förhoppning om, att jernvägsstyrelsen i denna sak tager ett kraftigt initiativ och i öfrigt vidtager erforderliga åtgärder, så att hinder från denna synpunkt icke kommer att möta mot ett snabbt införande af fullständig zontariff vid statens jernvägar.

Herr Nordström i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Den framställda frågan kom något hastigt uppå, och jag kan naturligtvis icke här meddela några sifferuppgifter eller lemna någon fullständig utredning angående de förhållanden, som den ärade talaren berörde, hvilket väl icke heller var talarens mening. Man har ju emellertid vissa erfarenheter i saken, bland annat från Finland. När zontariff der infördes, uppstod inom kort ett mycket starkt kraf på ökad materiel, och detta icke blott hvad beträffar personvagnar, utan äfven med afseende på dragkraft. Den finska jernvägsstyrelsen måste i hast från Amerika anskaffa ett ganska stort antal lokomotiv — om jag icke misstager mig — icke mindre än 32 eller 36 st., för att kunna möta de anspråk, som ställes på jernvägarne.

Det är emellertid alldeles gifvet, att jernvägsstyrelsen i det utlåtande, som styrelsen har att afgifva öfver komiténs förslag om

zontariffs införande, kommer att meddela utredning om i hvilken mån införandet af zontariff skulle ställa ökade anspråk å den rullande materielen, såväl med afseende på dragkraft som personvagnar.

Och jernvägsstyrelsen skall för visso icke underlåta att, när tiden kommer, och berörda utredning af frågan skett, äfven inkomma med de förslag och säga de initiativ, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos jemväl.

§ 8.

Bankoutskottets memorial:

n:o 9, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor; och

n:o 10, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens kontor i Göteborg, Jönköping, Karlstad, Linköping och Luleå;

hvilka härefter, hvart för sig, föredrogos, blefvo af kammaren godkända.

§ 9.

I ordningen förelåg vidare till afgörande konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring af 52 § regeringsformen samt 10, 20, 32, 33, 34, 37 och 45 §§ riksdagsordningen.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Punkten 3.

I anledning af berörda, inom Andra Kammaren af herr *A. V. Ljungman* afgifna motion, n:o 1, hade utskottet i denna punkt hemställt, att Riksdagen måtte, i anledning af herr *Ljungmans* motion i förevarande delar, antaga följande förslag till ändrad lydelse af 33 § riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

1. Så snart *Riksdagen sammanträd* och berättelse om förloppet af den i nästföregående paragraf mom. 1 föreskrifna granskning blifvit af chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe för-

*Angående
ändring af
33 § riksdags-
ordningen.*

Angående ändring af 33 § riksdagsordningen. ordnad är, meddelad kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, låte Konungen för hvardera kammareu tillkännagifva, hvilken bland dess ledamöter förordnats till talman och hvilken till vice talman.

(Forts.)

2. Då i något af de fall, som i 91, 92, 93 och 94 §§ rege- ringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnde vederbörandes kallelse sammanträder, eger hvardera kam- maren att, inom sig, välja talman och vice talman.

3. Innan sådant tillkännagifvande, hvarom i mom. 1 förmäles, eller val enligt mom. 2 egt rum, föres i hvardera kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevisat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

4. Vid samtidigt förfall för både talmannen och vice talman- nen i någon af Riksdagens kamrar utses under enahanda ordförande- skap, som nyss är nämndt, en af kammarens öfriga ledamöter att tjenstgöra såsom talman, till dess förfallet upphört.

I fråga härom anförde:

Herr Staaff: Jag har, herr talman, mot den föreslagna för- ordningen icke någon anmärkning i sak att framställa, men jag tillåter mig hemställa, huruvida det verkligen är en omsorgsfull form för grund- lagsstiftning, som konstitutionsutskottet valt i 1 mom. af den här före- slagna 33 §. Uti samma moment, sådant det nu lyder, står uttryckligen och tydligen, att, sedan kamrarne genom deputationer begärt talmän och vice talmän, Konungen för hvardera kammaren bland dess leda- möter utnämner talman och vice talman. I detföreslagna nya stycket står endast, att Konungen låter för hvardera kammaren tillkännagifva, hvilka bland dess ledamöter förordnats till talman och vice talman. Detta betyder nu, att konstitutionsutskottet har, om jag så får säga, dolt sjelfva det konstitutiva stadgandet, hvilket är, att Konungen utnämner talman och vice talman, under det rent formella, hvilket är, att detta skall tillkännagifvas för kamrarne.

Jag tror icke, att detta skall föranleda till någon misstolkning, så mycket mindre, som sjelfva förändringens historik tydligt gifver vid handen, hvad som måste vara meningen, men jag kan icke anse, att fordringarna på grundlagarnes formulering äro uppfyllda dermed, att man kan förstå hvad ett stadgande skall betyda, och jag tror, att dessa stadganden böra erhålla plats efter sin rang, och i sådant hänseende är det tydligt, att det stadgande, som rör hufvudsaken, i sjelfva verket icke alls blifvit nämndt.

På grund af hvad jag sålunda anfört, skall jag be att få yrka återremiss på det föreliggande förslaget.

Herr Ljungman: Något skäl för det framställda yrkandet om återremiss kan svärligen förefinnas. Det är ju sjelfklart, att ut- nämningen af talmän och vice talmän skall ske i den ordning

grundlagen föreskrifver, således af Konungen i statsrådet, liksom hvarje annan regeringshandling. Hittills, då kamrarne begärt talmän genom deputationer, har det varit brukligt, att utnämningen af talmän och vice talmän skett i statsrådet i deputationens närvaro. Nu vill man taga bort deputationerna, därför att talmanseden blifvit borttagen, och några vittnen till dennas afläggande således icke vidare behövas.

*Angående
ändring af
33 § riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Man har nu endast velat ästadkomma en förenklad procedur, men det är klart, att utnämmandet af talmän och vice talmän skall ske på samma sätt som alla öfriga regeringshandlingar, — d. v. s. Konungen »utnämmer» dem i statsrådet och låter sedan meddela kamrarne detta beslut på samma sätt som han meddelar Riksdagen andra beslut, som böra komma till kamrarnes kännedom.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan, desto mer som den samma i oförändradt skick blifvit antagen af medkammaren.

Herr Boëthius: Herr talman! Mina herrar! Om jag förstätt herr Staaff rätt, så rörde hans anmärkning, att det icke i det föreliggande förslaget står direkt utsatt, att Konungen nämner talmän och vice talmän, utan att detta står instuckat i en bimening. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att det konstitutiva stadgandet finnes förut i regeringsformen, nemligen i dess 52 §, der det heter: »Kamrarnes talmän och vice talmän utnämner Konungen». Den saken är således klar genom regeringsformens föreskrifter. Sedan kommer riksdagsordningen med sitt stadgande om tillkännagifvandet, och då behöver man ju icke i riksdagsordningen taga upp det konstitutiva stadgandet, som förut förekommer i hufvudgrundlagen, regeringsformen, utan kan förutsätta detta såsom bekant. På grund af det anförda tror jag för min del icke, att någon ändring här behöfves, utan skall, herr talman, be att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Staaff: Den af herr Boëthius gjorda erinringen är riktig, liksom hans uppfattning af mitt yttrande var riktig, under det jag deremot icke synes hafva lyckats fullt klargöra för herr Ljungman, hvad jag menade. Min anmärkning var af rent formel art.

Jag vill emellertid erinra om att det icke i andra fall torde vara så, att riksdagsordningen har att åtnöja sig med att låta regeringsformens bestämmelser gälla och endast tillfogar formella föreskrifter, utan riksdagsordningen upprepar, så vidt jag känner, i de flesta fall regeringsformens konstitutiva föreskrifter, så att riksdagsordningen kommer icke allenast att gälla såsom ett supplement till regeringsformen, utan såsom en fullt sjelfständig och med konstitutiva föreskrifter försedd grundlag.

Jag kan icke finna annat, än att man nu icke varit tillräckligt noggrann med grundlagens form, och att min anmärkning således är berättigad.

Jag vidhåller därför mitt yrkande.

Angående
ändring af
33 § riksdags-
ordningen.

(Forts.)

Öfverläggningen var härmed afslutad. Sedan herr talmannen framställt proposition å hvardera af de framställda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos likaledes.

§ 10.

Statsutskottets härefter föredragna memorial n:o 31, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan, biföllos af kammaren.

§ 11.

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

Härefter företogs till afgörande bevillningsutskottets betänkande n:o 15, i anledning af väckt motion om afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften samt nedsättning af tullen å socker.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 29, hade herr *C. F. Wærn* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att hvitbetssockertillverkningsafgiften skall från den 1 oktober 1900 upphöra, och att ifrån samma tid tullafgifterna skola bestämmas för raffineradt socker och för socker icke mörkare än n:o 18 holländsk standard till 18,5 öre per kilogram samt för oraffineradt socker till 11,75 öre per kilogram.

Utskottet hemställde emellertid, att herr Wærns ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid betänkandet funnos fogade reservationer:

dels af herr friherre von Schwerin;

dels af herr Fredholm, hvilken hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas samt sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd, samt derom för Riksdagen framlägga förslag;

dels ock af herrar Swartling och E. Wijk, hvilka instämt i den af herr Fredholm gjorda hemställan.

Efter föredragning af betänkandet anförde:

Herr Fredholm: Herr talman! Utskottet har i år likasom föregående år afslagit i väckt motion framställd begäran om afskaffande af hvitbetssockertillverkningsafgiften. Utskottet har i år icke anfört några nya eller synnerligen starkt vägende skäl för sitt afslag, och icke alls yttrat sig något om önskvärdheten af att afskaffa hvitbetssockertillverkningsafgiften ur *sockerindustriens* synpunkt. Det hade väl dock legat närmast till hands, att utskottet tagit i betraktande, huruvida det för sockerindustrien skulle vara önskligt eller för den medföra någon våda, om hvitbetssockertillverkningsafgiften afskaffades. Men det har utskottet alls icke gjort, utan i stället i sin motivering vidrört några andra, ur industriell synpunkt mindre viktiga förhållanden.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.
(Forts.)*

Utskottet säger, att en nedsättning i priset på socker icke torde vara af behovet påkallad, och anför som skäl därför, att prisen på världsmarknaden alltjemt nedgått. Ja, det är ju ett skäl, men ett sådant som man kan anföra i fråga om nära nog alla andra varor. Men skall det därför att prisen fallit för den skull icke vara skäl att nedsätta den konsumtionsafgift, man åsatt varan. Det torde väl icke kunna bestridas, att, om man nedsätter konsumtionsafgiften, priset blir ännu billigare; och att det verkligen kunde vara af behovet påkalladt att få priset på socker här i landet billigare än det är, kan man finna deraf, att man för samma penningbelopp, för hvilket vi få 2 kilogram socker, i Danmark erhåller 3 kilogram. Deraf framgår uppenbart, i hvilken förmånligare ställning med afseende på sina utgifter danskarne på grund af detta förhållande befinna sig än vi.

Ett billigt pris på socker står ju dessförutom i nära samband med dettas större användning, utom för att direkt fylla lefnadsbehovet, afven inom en del industrigrenar, för hvilka socker utgör ett råmaterial. Utskottet säger derom, att det *betviflar*, att förutsättningar förefinnas för en inhemsk tillverkning af sockerfabrikat. Det är precis samma skäl, utskottet anförde förra året, och hvilket jag då i den reservation, jag fogade till utskottets betänkande, såsom jag tror, ganska fullständigt vederlade. Och för öfrigt torde väl utskottets tvifvel i detta fall icke gent emot andras bestridande utgöra något afgörande skäl för att bibehålla en hög konsumtionsafgift.

Hvad nu blifvit anfördt är nätt opp allt hvad utskottet har att motivera sitt afstyrkande af motionen med, oaktadt den deri gjorda framställningen om hvitbetssockerafgiftens afskaffande stått på dagordningen sedan 1879 och under denna tid icke mindre än åtta gånger varit föremål för Riksdagens behandling samt vid föregående tillfällen på ett ganska utförligt sätt diskuterats. All den lärdom, utskottet kunnat hemta utaf hela den föregående behandlingen, synes för detsamma gått förlorad.

Det viktigaste skälet, som utskottet anfört för hvitbetssockertillverkningsafgiftens bibehållande är denna afgifts betydelse ur statsbudgetens synpunkt — men visserligen icke för det närvarande, utan

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

för möjliga framtida behof. Emedan man är oviss om huru statens utgifter i en framtid skola kunna betäckas, derfor skall man, enligt utskottets åsigt, bibehålla en skatt på befolkningen, som icke för fyllande af något statens behof är nödig. Man skall taga upp skatter i förtid för att reservera skattemedel för framtiden till då väntade ökade utgifter. Att tillämpa en sådan åsigt är från min synpunkt sedt en mycket farlig väg att beträda. Ty om man på det viset i statskassan hopar medel, som icke få en direkt användning, så lockas man till att öka statens utgifter på ett sätt, som icke är förenligt med en sund hushållning. Vi hafva ju redan sett, på hvilka mångahanda vägar man söker tillgodose de enskilda intressena på statsverkets bekostnad. Man vill subventionera nära nog allting; och detta blir man naturligtvis i tillfälle att göra i en större utsträckning, om och i den mån man har reserverade skattemedel att tillgripa. Men hvad kommer ett sådant tillvägagående att medföra för slutlig verkan? Ett sådant gynnande af vissa enskilda intressen kan icke ske annat än på bekostnad af alla de samhällsmedlemmar, som icke äro nog lyckliga att för bedrifvandet af sin verksamhet kunna förskaffa sig statsunderstöd. Detta är, jag upprepar det, en farlig väg att beträda. Här i Riksdagen talas mycket om sparsamhet. Men vill man verkligen etablera sparsamhet med afseende på statsverkets utgifter, skall man se till, att man icke skapar onödiga tillgångar, ty ett sådant tillvägagående befrämjar sannerligen icke sparsamhet med statens medel.

Jag har mot utskottets betänkande afgifvit en reservation, i hvilken jag summerat i hop de viktigaste skäl som tala för afskaffande af denna hvitbetssockertillverkningsafgift, och jag hänvisar dertill. Jag har tillika tillåtit mig att bifoga en liten redogörelse för huru förhållandena äro i Danmark, och af denna redogörelse hoppas jag att herrarne skola finna, att det icke är förenadt med någon som helst våda för vår sockerindustri att vidtaga den ifrågasatta åtgärden, ty då skyddstullen i Danmark på 1 kilogram socker är 1½ öre, är den hos oss faktiskt nära 13 öre. Det finnes således tillräckligt stort utrymme att nedbringa denna skyddstull för vår svenska sockertillverkning, utan att denna derfor skall komma i något som helst ofördelaktigt läge. Man kan vidtaga en ganska betydlig nedsättning i skyddet och ändock ställa den svenska sockertillverkningen i en ofantligt mycket mera gynsam ställning än den danska. Jemför man med hvarandra den danska och svenska sockerindustriens utveckling, skall man finna, att under samma tid — de sista tjugu åren — har den danska utvecklats sig i betydligt högre grad än den svenska. Ty tillverkningen af socker i Danmark har, oaktadt den der åtnjuter ett så lågt tullskydd, stigit mer än sockertillverkningen i Sverige, då man nemligen, såsom tillbörligt är, tager hänsyn till befolkningens storlek.

Det är min tro, att begäran om hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande nu lika väl som många gånger förut, då den varit före,

icke kommer att tillvinna sig Riksdagens bifall. Men lika visst är, att denna fråga icke därför kommer att falla, utan den kommer nog att oupphörligen tränga sig fram. Vid sådant förhållande vill det synas mig, som om klokheten skulle bjuda, att Riksdagen i tid begärde att få en utredning af frågan till stånd. Ty det ögonblicket kan komma, då man helt enkelt tager bort denna afgift, utan att någon utredning i frågan föreligger. Vid ett sådant tillvägagående kan det inträffa, att man åstadkommer någon skada, som man kunnat och bort undvika, om man i tid gjort sig beredd på att afskaffa denna afgift.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Med afseende på det af motionären väckta förslaget, nemligen att Riksdagen nu skulle fatta beslut om att direkt afskaffa hvitbetssockertillverkningsafgiften, har jag icke kunnat tillstyrka bifall der-till. utan har jag ansett, att man i föreliggande fall borde i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att han ville framlägga förslag derom. Det är nemligen tydligt, att med afseende på en skatt af denna storlek — den uppgår till omkring 10 millioner kronor — är det nödvändigt, att ett förslag om dess afskaffande framkommer från regeringen, emedan den deraf föranledda minskning i inkomst måste tagas i betraktande vid uppsättandet af statsverkspropositionen. Afgiftens borttagande måste naturligen komma att högst väsentligt inverka vid budgetens uppgörande. För öfrigt är väl regeringen bäst i tillfälle att kunna i samband med förslaget om att afskaffa hvitbetssockertillverkningsafgiften angifva de vilkor, under hvilka en sådan afgift skulle kunna afskaffas utan att medföra olägenheter. Det är därför jag tagit mig friheten hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Konungen anhålla om ett sådant förslags framläggande, och skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till den hemställan derom, som jag fogat till min reservation.

Häruti instämde herrar *Nydahl, Zotterman* och *Anderson* i *Hasselbol*.

Herr Meyer: Den föregående ärade talaren påvisade, att utskottet i år icke i stort sedt kunnat komma med några andra skäl, än utskottet kommit med de föregående åren, och deri hade han mycket rätt; men det är ock helt naturligt. Denna fråga har nemligen varit debatterad i denna kammare, jag vet icke huru många gånger, men åtminstone 5 eller 6. Det är klart, att vid sådant förhållande skulle utskottet allra minst hafva måst studera svartkonst för att hitta på något nytt, då detta ärende nu åter föreligger till behandling.

Jag vill gifva den ärade reservanten rätt deri, att om man ställer sig på samma ståndpunkt som han, d. v. s. anser att sockertillverkningsafgiften bör borttagas, är det visserligen angeläget, att man i god tid skrifver till Kongl. Maj:t och begär utredning angående det sätt, på hvilket detta borttagande skulle ega rum. Ty om det skulle inträffa, såsom han nämnde, att Riksdagen plötsligt utan före-

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

gående utredning afskaffade hvitbetssockertillverkningsafgiften, skulle visserligen stor våda deraf kunna uppstå. Nu är emellertid frågan den, om Riksdagen i år mer än förut är beredd att taga bort denna hvitbetssockertillverkningsafgift. Är Riksdagen *icke* det, så skulle det vara alldeles meningslöst att redan nu skrifva till Kongl. Maj:t med begäran om en utredning. Den ärade reservanten har, såsom jag redan påpekat, ställt sig på den ståndpunkten, att hvitbetssockertillverkningsafgiften bör borttagas, och han anförde såsom skäl därför, att staten för närvarande icke behöfver den inkomst, som ernålles genom denna afgift. Utskottet återigen har sagt, att detta kan visserligen vara sant, staten behöfver icke för närvarande den inkomsten; men ingen kan veta, huru snart staten behöfver taga till denna afgift igen för att täcka sina behof. Om nu förhållandet med denna afgift vore detsamma som med vanliga tullar, att man den ena dagen kunde taga bort den och den andra dagen pålägga den igen, då behöfde man kanske icke hysa synnerligen stora betänkligheter vid att taga bort den. Men så är icke förhållandet. Såsom kammaren funnit af utskottets betänkande, uppgick afgiften för sockertillverkningen förlidet år, som var ett synnerligen dåligt år, till 6 millioner kronor, men året förut till 11 millioner kronor. Afgiften måste af sockerbruken i förskott erläggas till staten. Det är alltså ett ganska afsevärdt kapital, sockerindustrin måste hålla disponibelt uteslutande för skattens skull. Om man nu toge bort afgiften och läte några år gå, under hvilka sockerbruken icke behöfde hålla detta kapital disponibelt, och man sedan ville införa den igen för att bereda staten inkomst, då skulle det kunna hända — synnerligen om det vore ogynsamma ekonomiska konjunkturer — att sockerbruken, som nu inredt sig så, att de kunna skaffa detta kapital, då icke kunde göra det, och det kunde då väl hända, att Riksdagen ställdes inför den nödvändigheten att antingen ruinera flera eller färre sockerbruk, hvilket ju skulle föranleda stora direkta och indirekta förluster för sockerbruken, något som icke ur statens synpunkt kan vara önskvärdt, eller ock afstå från denna skatteform.

Nu har den ärade reservanten sagt, att denna skatteform icke vore vidare lämplig, han har sagt, att sockerförbrukningen icke väl lämpade sig till skatteobjekt, därför att socker vore en nödvändighetsvara. Ja, detta är i viss mån riktigt, men endast i viss mån, i det att ett visst quantum socker nog är nödvändigt, men hvad som derutöfver förbrukas är en ren öfverflödsartikel. Det är naturligtvis omöjligt att säga, huru stort quantum som är en nödvändighetsartikel, men om man ser på den utredning, som här föreligger och som utvisar, att den årliga sockerförbrukningen per individ sedan år 1874 stigit från 7,70 kilogram till 19 kilogram, så torde man finna, att den största delen af det socker, som nu konsumeras, afgjordt icke kan rubriceras såsom nödvändighetsartikel, och utskottet har också därför framhållit, att förbrukningen af socker är ett synnerligen lämpligt skatteobjekt. Från statens synpunkt sedt torde

det alltså enligt utskottets mening icke vara synnerligen klokt att nu borttaga denna skatt.

Nu säger den ärade reservanten vidare, att man bör borttaga skatten i fråga för att bereda den stora allmänheten en skattelindring, och han åsyftar dervid naturligtvis hufvudsakligen de mindre bemedlade. Men då vill jag påstå, att, om också en skattelindring naturligtvis alltid är välkommen när helst den kommer, det för närvarande icke förefinnes behof af någon sådan, därför att i följd af de goda tiderna här i landet den arbetande befolkningen för närvarande har det så stäldt, att denna sockerskatt icke alls är för densamma kämbär. Det synes mig då bättre att låta staten behålla denna inkomst, äfven om staten för närvarande icke behöfver den, och låta staten fondera den eller använda den för sådana ändamål, att staten längre fram, då de sämre tiderna komma, icke behöfver öka skatterna eller söka uttaga nya skatter, hvilket innebär en indirekt skattelindring för den stora allmänheten, och en sådan är, tänker jag, fullt ut lika välkommen, om icke mera välkommen än en skattelindring under en tid, då skatterna ej trycka.

Hvad beträffar förhållandena i Danmark, så tror jag icke, att de böra och kunna jämföras med våra. Här i Sverige är det endast en liten del af landet, der betodling kan ega rum, då deremot i Danmark hela landet eller åtminstone största delen deraf är för sådant ändamål lämpligt. Dessutom visa förhållandena i Danmark för oss icke annat, än att äfven vi, utan att skada sockerindustrien, skulle kunna taga bort eller nedsätta sockeraccisen och i sammanhang dermed naturligtvis borttaga eller förminska tullen på socker. Men detta är en sak, som ingen bestridt. Nog kunde det gå för sig att låta borttaga eller minska accisen eller tullen utan att riskera att förderfva sockerindustrien.

Den ärade reservanten sade vidare, att utskottet icke tagit hänsyn till sockerindustriens intressen. Ja, detta är alldeles riktigt. Utskottet har i denna sak uteslutande ställt sig på statens bästa och på sätt och vis äfven på den stora allmänhetens bästa. Sockerindustrien har utskottet icke ansett behöfva någon annan hjälp, än den för närvarande har.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr grefve Hamilton: Herr talman! Den siste ärade talaren yttrade bland annat, att man icke borde bifalla den föreliggande motionen, eller herr Fredholms reservation, därför att den skatt det här vore fråga om vore af den art, att man, sedan man en gång borttagit densamma, icke sedan skulle kunna pålägga den, och det kunde dock komma tider, då man behöfde den. I detta hans yttrande tror jag, att det så till vida ligger en sanning, att man, sedan man en gång borttagit denna säregna beskattning af en inhemsk näring, endast i sista hand och först när det riktigt kniper, skulle hafva lust att åter införa den. Men detta är också det enda

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

*Åtgående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

som jag tror vara verkligen riktigt i hvad han yttrade, i det att jag eljest ej tror, att det skulle vara förenadt med någon svårighet att åter pålägga denna skatt, och att det till och med skulle ur vissa synpunkter vara fördelaktigt att någon tid borttaga den, om man sedan ville å nyo pålägga densamma. Ty borttagandet af skatten skulle till en början ovilkorligen, det har ingen bestridt, i hög grad öka konsumtionen af socker, och med denna ökade konsumtion skulle samma statsinkomst i framtiden kunna ernås genom en väsentligen lägre skatt än den nuvarande. Redan detta vore ju en stor fördel. Men borttagandet af skatten skulle vidare möjliggöra, att, om man å nyo ville pålägga densamma, man lättare kunde gå den enda rigtiga vägen, nemligen att anordna skatten såsom produktbeskattning, och derigenom lösa den fråga, som nu hänger öfver oss såsom ett skarpt svärd och som kanske inom kort, långt snarare än vi tänka, kommer att bereda oss stora svårigheter, nemligen frågan om restitution vid export, som med den nuvarande materialbeskattningen icke kan på ett tillfredsställande sätt lösas.

Samme ärade talare började sitt anförande med att säga, att man måste vara förfaren i svartkonst, om man skulle lyckas att i denna sju riksdagar debatterade fråga hitta på något nytt. Mig synes deremot, att herr Wærns motion verkligen innehåller så många väckande tankar, att nog derom kan sägas både ett och annat, som icke blifvit sagdt förut eller som, om det också sagts förut, väl kan tåla vid att sägas en gång till.

För min del skall jag i den föreliggande frågan icke beröra mera än två synpunkter, som synas mig förtjenta af att framhållas, särskildt i denna kammare.

Om det totalt millioner kronor, som nu årligen afpressas allmänheten i form af sockerbeskattning för att nedpressas i den redan förut öfverfyllda statskassan, icke skulle uttagas, så skulle ju deraf följa en motsvarande lindring i lefnadsvilkor för den stora allmänheten. Detta torde väl vara alldeles obestridligt. Finnes då, frågar jag, något behof att åstadkomma en sådan nedsättning i lefnadskostnaderna här i landet? Nej, säger man, vi sitta ju nu midt uppe i smöret, välmågan är allmän och stigande, vi behöfva icke någon skattelindring, det är bättre, att vi genom besparingar bereda skattelindring åt våra efterkommande. Men, mina herrar, denna fråga har nog också en annan sida. Vi hafva de sista tio åren här i landet följt ett ekonomiskt system, som direkt haft till uppgift att åstadkomma stegrade pris. Detta har, som bekant, i hög grad lyckats. Alla förnödenheter, lifsmedel, maskiner, kläder, allt står högt i pris till producenternas glädje. Vi få för hvarje år betala mera för våra bostäder i städerna. Inom den privata industrien hafva aflöningarna betydligt stigit. Inom statslifvet hafva de lägre aflönade tjenstemännen redan börjat att på grund af de dyra tiderna yrka på bättre aflöning, och det skall nog ej dröja länge, innan äfven de högre komma att framhålla, att deras lefnadskostnader

blifvit i betänkelig grad fördyrade. Männe nu detta är uteslutande ett glädjeämne? Kanske vill man invända, om man nu bortser från embetsmännen, som ju utgöra ett speciellt fall, att, då ej blott varuprisen utan äfven arbetslönerna i motsvarande grad stigit, företeelsen åtminstone ej kan vara egnad att framkalla bekymmer. Men, mina herrar, i och med det att material- och arbetsprisen ökas, så försvåras ju äfven de vilkor, under hvilka näringarna arbeta, och särskildt verka dessa ökade kostnader såsom en black om foten för alla de näringar, som arbeta för export. Det är ju också ett känt förhållande, att äfven stora, mäktiga och rika länder, som byggt sin ekonomiska politik på det protektionistiska systemet, i de flesta fall rent af misslyckats i sin utrikes handel just därför, att systemet medför så höga produktionskostnader. Det enda land, som under de senare åren lyckats att med protektionismen förena fortsatt afsevärd export för världsmarknaden, nemligen Tyskland, har gjort detta genom att oafåtligen hafva sin uppmärksamhet fästad just på att på andra sätt nedbringa produktionskostnaderna; om detta alltid skett på sätt, som varit efterföljningsvärda, lemna jag derhän.

Då jag säger detta, vet jag väl, att här finnes en och annan, som icke ens tål, att man diskuterar det protektionistiska systemet eller någon af dess konsekvenser. Den ståndpunkten intog t. ex. en ärad talare här bakom på södermanlandsbänken härom dagen, då han gång efter annan hånfullt upprepade, att det som, enligt hans förmenande, var det mest anmärkningsvärda i det då behandlade förslaget var, att det föregaf sig afse att hjälpa den inhemska produktionen och dock var framställt af frihandlare, hvarmed han för sin del ansåg förslaget utan vidare vara utdömdt. Men till sådana män talar jag icke, med dem kan man ej resonera. Flertalet protektionister inom denna kammare tänker dock lyckligtvis ej så. De veta, att vi, som varit motståndare till det protektionistiska systemet, icke hysa någon åtrå att nu kullkasta detsamma, utan endast önska förebygga, att det skall draga med sig farliga konsekvenser, som kanhända skulle kunna förekommas. De skola säkerligen ej heller missförstå afsigten med hvad jag nu yttrat. Tör hända skola de deremot mot mig invända, att det protektionistiska systemet just afser, att vi skola arbeta för vårt eget land och ej för den osäkra världsmarknaden. Men dertill ber jag att få svara, att något sådant kan ett stort och rikt land, såsom Nordamerikas förenta stater, möjligen uppställa såsom ett mål, men huru skola vi kunna tänka derpå, som hafva våra förnämsta naturliga tillgångar just i sådana produkter, att vår handel i väsentlig mån måste vara byggd på export, och som hafva så ringa befolkning, att vi ej kunna tänka på att arbeta endast för den inhemska marknaden! Och hvad det beträffar, att man skulle ställa så till, att man icke behöfde importera något från utlandet, så torde de sista årens erfarenhet lärt oss, att hvad det protektionistiska systemet ledt till, icke har det ledt till minskad import.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

Det har lika litet ledt till att minska importen som det beredt någon möjlighet för detta systems förkämpar att infria ett af sina hufvudlöften under valstriderna, nemligen att landets utländska skuldsättning skulle upphöra. Huru det förhåller sig med den saken, derom vittnar sammansatta stats- och bankoutskottets betänkande, som utdelades i går.

Jag har därför ansett det föreliggande förslaget förtjena att beaktas just med hänsyn dertill, att det för oss måste allt mera te sig såsom ett önskemål, ja som något alldeles nödvändigt, för så vidt vi skola kunna utan fara fortsätta med det protektionistiska systemet, att icke våra produktionskostnader öfver höfvan fördyras.

Nu kan man ju säga: hvarför skola vi åvägabringa detta just på bekostnad af hvitbetssockerbeskattningen? Ja, då svarar jag endast, att jag vet icke af, att här föreslagits någon annan skattelindring eller någon annan åtgärd i samma syfte — föresloges för öfrigt något annat, ville man nog ej vara med på det heller.

Detta, mina herrar, var den ena synpunkten, som trängde sig på mig, då jag läste herr C. F. Wærns motion. Den andra är af något olika beskaffenhet.

Vi hafva under den tid, jag talat om, under den tid »det nya systemet», såsom det kallas, herskat här i landet, allt mer och mer kommit ifrån den gamla vanan att pålägga skatter endast på grund af skattebehof; vi hafva kommit ifrån denna vana, säger jag, och i stället börjat pålägga skatter af helt annan anledning, än att sådana behövas för statsverket. Och då vi gjort detta och derigenom fått in mycket penningar, hafva vi ingalunda, såsom bort ske, låtit oss angeläget vara att minska på annat håll, utan vi hafva bibehållit denna stora tillväxt i statens inkomster.

Kan nu verkligen någon påstå, att detta varit fördelaktigt? Ja, så synes utskottet anse. Utskottet talar om att man ju kan behöfva dessa medel. Hvad utskottet dermed åsyftat, har jag dock ej klart för mig. Icke kan utskottet hafva velat förorda, att vi skulle samla och fondera dessa öfverskott, för att en kommande generation derigenom skulle få lägre skatter? Hvar dag har sin egen omsorg; och den kommande generationen får sannerligen ändock åtnjuta så många fördelar af vårt arbete, så nog bör den åtminstone sjelf kunna betala sina skatter. Den saken, tyckes det mig, är alldeles gifven.

Om utskottet åter menar, att vi skola använda öfverskotten för att tillgodose behof, som utan dessa rika tillgångar icke skulle kunna fyllas, men hvilkas tillgodoseende är önskvärdt, så har jag ingenting att invända; men då skall det blott gälla tillfälliga utgifter, icke ständigt återkommande. I hvad mån vi gått så till väga, derom vittna emellertid de tabeller, som herr Wærn uppställt, på ett synnerligen talande sätt. Hvad är det som har skett, sedan vi började samla dessa massor af penningar i statskassan? Jo, det har skett, att statsbudgeten förvånande raskt följt efter och skjutit i höjden, och detta icke derigenom eller åtminstone icke i näm-

värd mån därför, att tillfälliga och öfvergående behof tillgodosetts; utan, som herrarne finna vid en granskning af herr Wærns tabeller, har ökningen, den väsentliga ökningen, kommit på sådana utgifter, som måste anses vara ordinarie eller i allt fall permanent fortgående. Det vore väl också mera än menskligt, om representationen i detta afseende skulle kunna hålla emot, när den alltjemt sitter inför en öfverfylld statskassa. Den har icke kunnat hålla emot, och den skall ej heller fortfarande kunna göra det. Det är alldeles gifvet, att dessa rika tillgångar skola framkalla allt flera och flera kraf på statskassan — kraf, som i och för sig äro väl värda att tillgodoses; och hur mycket man än försöker pruta och vara sparsam, skall man i längden ej kunna afvisa dem, just emedan de i och för sig äro beaktansvärda, och fullt upp med penningar ju finnes för deras tillgodoseende. Med ett ord: genom öfverflödet i statskassan ändras hastigt sjelfva statens lefnadsförhållanden, dess fordringar på lifvet, om jag så får säga, — alldeles på samma sätt som i vanliga fall en enskild person snart får större anspråk på lifvets beqvämligheter i och med att han fått större inkomster. Och om Riksdagen låter det gå på samma sätt som hittills, komma vi inom några år, långt ifrån att hafva något öfverskott, att hafva lärt oss att lefva upp hela detta belopp, som skatterna nu inbringa, och mer till — och sedan, hvad skola vi sedan göra? Sedan man då genom öfverflödet arbetat oss fram till statsbrist, ehuru vi användt alla de skattetitlar, som nu utgå, hvad återstår sedan för utväg att anlita, utom ytterligare beskattning?

Jag för min del har icke kunnat undgå att tänka, att hvad herr Wærn här framhållit är synnerligen beaktansvärdt. Det synes mig ock, att just de medlemmar af Andra Kammaren, som verkligen vilja vidtaga någon åtgärd till främjande af sparsamhet, torde ovilkorligen rösta för herr Fredholms reservation. Till denna ber jag att få yrka bifall.

Uti detta anförande instämde herrar *Loven, Höjer, Eklund* i Stockholm, *Nyström, Broström, Göthberg, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Brodin, Centerwall, Nilson* i Lidköping, *Byström, Hammarström, Arhusiander, Thor, Emthén, Hultkrantz, Jansson* i Taberg, *Olsson* i Kyrkebol, *Andersson* i Lysvik, *Bromée, Nordin* i Sättna, *Thylander* och *Nordin* i Hammerdal.

Vidare yttrade:

Herr Olsson i Sörnäs: Jag begärde ordet för att lemna den upplysning, att jag inom utskottet har talat och röstat för herr Fredholms skrifvelseförslag, och det är af rent förbiseende jag ej kommit med bland reservanterna.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

Det kan icke nekas till att den föreliggande frågan är mycket viktig och har sin stora, allvarliga betydelse. Om man tager del af den i ämnet väckta motionen, får man der se att, såsom den föregående talaren påpekade, man skapat sig såväl stora utgifter som stora inkomster. Just på grund af sakens vikt torde man emellertid böra gå till väga försigtigt, och detta har för mig varit anledningen till att jag nu ställer mig på herr Fredholms sida. Det skrifvelseförslag, som af honom ifrågasatts, anser jag nemligen vara en så billig och lindrig åtgärd, att någon fara genom dess antagande ej kan uppstå.

I öfrigt instämmer jag i herr Fredholms yttrande och yrkar bifall till hans reservation.

Herr vice talmannen: Jag begärde ordet närmast i anledning af ett yttrande, som fälles af representanten för Karlshamn. Nu har emellertid detta redan blifvit i hufvudsak bemött af en föregående talare; och jag kan därför ej behöfva å nyo upptaga detta, utan kan följaktligen yttra mig dess kortare.

Det är blott en sak, jag skulle vilja erinra om i anledning af den ärade representantens yttrande, att man för närvarande ej hade behof af någon skattelindring och att därför den åtgärd, som af motionären och reservanterna ifrågasatts, ej skulle behöfva vidtagas. Jag vill då blott säga det, att, särskildt ur protektionistisk synpunkt, det synes mig vara icke allenast önskvärdt, utan till och med en bjudande pligt att tillse, att, der möjlighet kan finnas att bereda någon kompensation för de lifsmedelstullar, som nödvändigheten bjudit oss ålägga, vi protektionister ej heller uraktlåta sådant. Och detta synes mig vara, åtminstone till någon del, möjligt i föreliggande fråga.

Jag kan visserligen icke för min del i allo godkänna den motivering, som af motionären och reservanten, herr Fredholm, blifvit anförd; men för mig qvarstå dock så många skäl, som tala för att, så vidt möjligt är, borttaga sockertillverkningsafgiften och i motsvarande grad nedsätta tullen, att jag för min del anser det lämpligt att tillse, huruvida det låte sig göra att så förfara.

Hvad som hufvudsakligen, åtminstone för Riksdagen, talar emot ett vidtagande af den af motionären föreslagna åtgärden är, såsom ock af herr Fredholm påpekats, den stora betydelse frågan har, ej blott med hänsyn till statsverkets inkomster, i hvilka en så betydande minskning skulle komma att ske, utan äfven med hänsyn till sockerindustrien. Dessa båda faktorer äro så betydande, att man svårigen kan tänka sig, att Riksdagen skulle vara sinnad att på rak arm besluta vare sig ett borttagande eller en sänkning af denna beskattning. Men deremot synes mig den åtgärd, som reservanten herr Fredholm föreslagit, vara ganska välbetänkt, att man nemligen skulle vända sig till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t ville låta närmare utreda frågan.

Herr Meyer anförde, att det ju ej kunde vara skäl att skrifva till Kongl. Maj:t, såsom här föreslagits, om icke Riksdagen vore beredd att besluta skattens afskrifning. Nej, det är just därför, att Riksdagen till följd af frågans stora vikt, *icke* är beredd att fatta något afgörande beslut, som Riksdagen anser sig böra vända sig till Kongl. Maj:t och begära en undersökning af frågan. Och det är ju ej något annat, herr Fredholm föreslår, än att Riksdagen ville skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas — således en undersökning, huruvida ett sådant afskaffande *kan* ske. Riksdagen har ej dermed sagt, att så *skall* ske. Och det borde väl alla kunna vara med om och erkänna, att en dylik utredning skulle kunna vara af behovvet påkallad och väl värd att företagas.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr Fredholms reservation.

Friherre von Knorring: Herr talman! Mina herrar! Den siste ärade talaren å stockholmsbänken lemnade en vidlyftig utredning angående protektionism och frihandel, oaktadt jag för min del icke kan förstå, att skilnaden mellan dessa båda system har något sammanhang, åtminstone direkt, med den föreliggande frågan.

Vill man resonera om protektionism och frihandel vid hvarje tillfälle, då man har att behandla en fråga, som dermed möjligen står i ett indirekt samband — ja, då, mina herrar, tror jag att vi skola få höra talas derom snart sagdt hvarenda dag.

Här är ju icke fråga om att borttaga sjelfva skyddstullen å sockret, utan endast om att taga bort accisen eller den skatt, som hvilar på sockertillverkningen.

Möjligen hade emellertid den ärade talaren åtminstone delvis den afsigten med sin långa utredning, att han ville i samband dermed göra en förklaring, att det ej vore hans mening att störta protektionismen. I så fall tror jag det vara lämpligt, att han upprepar detta litet emellan.

Orsaken, hvarför denna sockerskatt möjligen borde tagas bort, är den, att derigenom en lindring skulle vinnas för konsumenterna af socker. Ja, mina herrar, det är någonting, som icke kan bestridas, att priset på sockret derigenom skulle minskas; och om det verkligen vore på det sättet, som man räknat ut, att hvarje Sveriges invånare förtärde årligen 19 kilogram socker, och således hvarje person, tillhörande de lägre klasserne, skulle vinna en afsevärd lindring i utgifter genom sockerskattens borttagande, skulle jag ej heller vara motståndare till skattens borttagande. Men herrarne förstå, att den ifrågavarande uträkningen angår medelkonsumtionen per person och således ej kan ha en afgörande betydelse. Det är nemligen allmänt bekant, att socker konsumeras i vida högre grad af de högre klasserna än af de lägre.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

Skulle det vara så, att i en arbetarefamilj hvarje medlem konsumerade 19 kilogram socker årligen, skulle förbrukningen, om man beräknar, att familjen bestode af man, hustru och tre barn, stiga för hela familjen till inemot 100 kilogram årligen. Detta tror jag emellertid ej vara förhållandet, utan om man säger 30 kilogram, kommer man nog sanningen närmast. Om man då tager bort skatten, d. v. s. de $11\frac{3}{4}$ öre, som angifvas vara den del af tullen, som motsvarar skatten, så skulle skattelindringen för hela familjen gå till något öfver 3 kronor. Det kan väl dock sättas i fråga, om det är skäl att för en så liten skattelindring beröfva staten en årsinkomst på 6 à 11 millioner kronor — inkomsten brukar ju vexla mellan dessa belopp.

Det är just denna sida af saken, att det gäller så stor inkomst för staten, som gör den så betydelsefull.

Här har nu sagts, att man icke bör låta denna skatt stå qvar och skapa stora inkomster för statsverket, då statsverket ej för närvarande behöfver dem. Ja, det är nog sant, att för närvarande staten ej behöfver dessa inkomster eller åtminstone kan vara utan dem; men det ligger något i luften, som antyder, att det ej dröjer länge, innan ej blott i vår stat, utan i de flesta af Europas stater det behöfves så mycket inkomster, som man kan anskaffa. Jag vill blott erinra om hvad som kan väntas inträffa snart sagt hvarje år — att ett krig utbryter på kontinenten mellan några stormagter. Hvad blir då följden? Jo, naturligtvis att spannmålsprisen stegras så, att spannmålstullarne hvarken kunna eller böra upprätthållas. Om man då förut tagit bort en inkomst på 6 à 11 millioner, och så ytterligare tager bort en annan af, om jag ej missminner mig, omkring 13 millioner, så vore staten förlustig sammanlagdt 20 millioner eller mera af sina inkomster. Man kan skaffa ersättning genom att pålägga andra skatter, säger man. Ja, detta är lätt att säga. Visserligen hafva vi några nya skatteformer, som varit på tal, och som i ett dylikt fall skulle kunna komma i fråga att tillgripas, nemligen maltskatten och tobaksskatten, men icke skulle dessa skatter gifva ens närmelsevis ett så högt belopp som de afskaffade. Jag tror nästan, att de herrar, som nu yrka på sockerskattens borttagande, skulle, om de finge sin vilja igenom, komma att på det sättet mot sin vilja bidra till spannmålstullarnes bibehållande.

Det har i dag yttrats af en talare på stockholmsbanken, greve Hamilton, att det sätt, hvarpå den nuvarande skatten å socker utgår, icke är lämpligt, utan att man i stället borde införa en produktionsskatt. I detta afseende instämmer jag fullkomligt med honom. Detta sätt vore verkligen ett mycket mera praktiskt sådant än det, som nu användes, då det skulle, förutom möjligen äfven i andra hänseenden, genom minskningen af de utgifter, som staten nu har för uppbörden och kontrollen, vara ekonomiskt fördelaktigt för den samma; och jag anser, att, om man vill göra något i frågan, det

vore lämpligast att först aflåta en skrifvelse till regeringen med begäran om utredning af möjligheten att utbyta nuvarande accisen mot en produktionskatt. I händelse ett utbyte derefter blefve verkställt, skulle, om man mot förmodan finge anledning att afskaffa sockerskatten, denna med större lätthet och utan större betänkligheter borttagas, då man visste, att den med samma lätthet kunde återinföras, hvilket nog ej skulle ske med den nuvarande accisen.

Jag har icke något mer att säga, utan ber endast få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Meyer: Då jag under mitt förra anförande pekade på de goda tider, som för närvarande äro rådande och anförde dem såsom motiv, hvarför behof af skattelindring ej förefinnes, så tog min ärade vän grefve Hamilton detta till anledning att här påvisa, att det icke är guld allt, som glimmar, och att man icke bör anse, att de goda tider, som nu äro rådande, äro något uteslutande godt.

Jag är den förste att erkänna detta, och jag kan försäkra min ärade vän, att jag sjelf länge har hyst ganska stora farhågor just med anledning af att dessa goda tider, som för närvarande äro rådande, och hvilka synas mig hafva medfört ett alltför hastigt och häftigt uppsving, nog komma att efterföljas af ett bakslag, om hvilket man ännu icke kan säga, huru det kommer att drabba. Men jag kan icke se, huru man skall kunna afvärja den fara, som hotar, genom att nu bevilja en skattelindring.

Min ärade vän yttrade, att om man nu beviljade en dylik skattelindring, som nu är i fråga, så skulle följderna deraf blifva, att lefnadskostnaderna för arbetarne blefve mindre och att man derför skulle kunna sätta ned produktionskostnaderna, derför att, om lefnadskostnaderna blefve mindre, man icke behöfde betala arbetarne så mycket som nu. Jag tror icke, att en skattelindring skall hafva den effekten, ty nog är det sant, att lefnadskostnaderna skulle minskas, men på samma gång skulle lefnadsbehofven stegras för arbetarne, och det helt enkelt derför, att om än förhållandena för dem hafva förbättrats, så äro de dock icke bättre, än att de i alla fall måste pressa i hop sina lefnadsbehof så mycket de kunna.

Jag tror, att om man för närvarande har en ganska ofördelaktig finansiell ställning till utlandet, så är detta till en del just beroende derpå, att välmågan blifvit så stor här i landet. Det är denna, som förorsakat den stora importen af kaffe, tobak, manufakturvaror o. s. v., hvilka först nu de mindre bemedlade blifvit i tillfälle att förbruka i större mängder. Och släpper man nu efter, beviljar man ytterligare skattelindringar, så tror jag icke, att det kommer att hafva annan effekt än att ytterligare stegra lefnadsbehofvet, och jag tror derför icke, att lefnadskostnaderna derigenom komme att sänkas.

Motionären har ock med sin stora, erkända erfarenhet på detta område icke kunnat förbise, att det icke är nog med, att man för

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

närvarande toge bort sockerbeskattningen. Han inser fullkomligt väl, att budgeten i alla fall kommer att växa, och säger också uttryckligen, att vi böra skaffa oss andra skatteobjekt i stället för sockerskatten.

Nu kan jag väl förstå, att många af herrarne, som tänka på löftena från 1892, resonera så, att om vi kunna få bort sockerskatten, så skola vi i stället kunna införa direkt beskattning. Men äro herrarne säkra, att, i händelse ytterligare skattebehof skulle uppstå, Riksdagen skulle slå in på den vägen? Äro herrarne säkra, att Riksdagen då ej i stället pålägger andra indirekta skatter? Inträffar detta, torde man väl kunna säga, att herrarne gjort sina vänner en ren björntjänst genom att bereda dem den skattelindring, som här är i fråga.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Björck: Herr talman, mina herrar! Jag begär icke gerna ordet i tullfrågor, ty jag vet, att de i allmänhet äro temligen segslitna, men här är det egentligen icke fråga om protektionism eller frihandel, såsom äfven torde ha framgått deraf, att talare från båda partierna uppträdt både för och mot motionen.

Det är en statsinkomst, som frågan gäller, alltså endast ett skatteobjekt. Huruvida staten kan undvara en del af de inkomster, som nu inflyta genom sockertull och sockeraccis, är en fråga, som jag nu icke vidare vill beröra. Jag är emellertid öfvertygad om, att äfven om sockertullen nu betydligt nedsattes och accisen helt och hållet borttoges, så skulle staten på andra områden kunna bereda sig ersättning för de sålunda minskade inkomsterna. Om vi toge ytterligare skatt af ett öre på hvar cigarr, som rökes, eller ett öre mer på hvarje glas öl, som drickes, så komme vi helt säkert till ett belopp, som godt skulle ersätta hvad vi förlorat på afskaffandet af eller nedsättningen i den statsinkomst, som nu är i fråga att minska. Jag vill dessutom påpeka, att tullen på socker icke kan anses som en tull på en lyxartikel, men att deremot ovilkorligen tobaken måste anses såsom en njutnings- och lyxvara, hvartill kommer, att tobaken är ett gift, som skadar ungdomen, och för att i tid mota detta gift, vore det helt säkert mycket lämpligt att lägga tull och skatt på cigarrer.

Jag tror för öfrigt, att man i hög grad skulle tillgodose landets industri genom att göra sockret billigare, ty derigenom skulle konserveringsfabriker uppstå för våra skogsbär. Stora massor af dessa ruttna årligen ned i våra skogar, och ingen möjlighet finnes för oss att tillgodogöra oss dem. Vi skulle mycket väl kunna förädla dem i vårt land, om priset på socker vore sådant, att detta lönade sig, men nu går detta icke för sig, åtminstone icke i samma utsträckning, som eljest skulle blifva förhållandet.

Jag ber äfven att få betona, att sockret verkligen är ett födoämne och icke blott en lyxartikel, som hufvudsakligen konsumeras af de rika och förnäma. Det är möjligt, att deras konsumtion af socker är större än de fattigas, men det borde icke vara så; äfven allmog och de fattiga i allmänhet borde konsumera mera socker, ty människokroppen behöfver kolhydrater för att lefva, och sådana kunna vi icke få i renare och mera närande form än genom socker. Det är nog sant, att många skaffa sig respiratoriska näringsämnen på andra vägar, t. ex. genom spritvaror, men detta är ett mycket dåligt sätt bland annat därför, att det icke uppfyller ändamålet. Men fastän sprit är af tvifvelaktig betydelse såsom respiratoriskt födoämne, så begagnas det dock, på grund af det instinktmessigt kända behofvet af respiratoriska näringsmedel, af många såsom ett sådant. Om socker kunde blifva billigare och på grund deraf mera än nu blefve användt af de fattigare, så tror jag, att konsumtion af spritvaror mer och mer skulle aftaga, och därför anser jag, att den föreliggande motionen äfven ur nykterhetsvänlig synpunkt bör förordas.

Herr talman, jag ber att få förena mig med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Fredholm: Herr talman! Jag begärde ordet för att bemöta några påståenden, som framförts af ett par utskottsmedlemmar. Jag anser mig böra göra detta, ty dessa påståenden komma eljest, då de äro origtiga, att lemna qvar i minnet en falsk föreställning om huru förhållandena i verkligheten äro, och detta kan blifva menligt för ett framtida upptagande af frågan.

Herr Meyer anförde såsom skäl för bibehållande af tillverkningsafgiften, att om den nu toges bort, så skulle man icke vid framtida behof kunna återinföra densamma, emedan man icke kan vänta, att sockerbruken då skulle vara i stånd att bära en sådan skatt. Nu har man inrättat sig på ett sådant sätt, att bruken kunna erlägga afgifterna på förhand, men tager man bort afgiften, så ha de för framtiden förlorat denna förmåga. På hvad sätt har man då inrättat sig nu? Jo, sockerbruken taga för tillverkningsafgiftens erläggande upp lån i en bank mot det tillverkade sockret som hypotek. Detta är hela den enkla metod, som man nu använder för att betala sockertillverkningsafgiften på förhand. Och likaväl som bruken göra det nu, kunna de göra det framdeles, såvida man skulle finna det nödvändigt att åter pålägga en särskild afgift på det socker, som produceras här i landet, ty icke lär man till dess hafva glömt bort konsten att låna mot hypotek.

I samband härmed skall jag bemöta hvad en annan talare sedermera nämnde, då han förordade införandet af produktbeskattning i stället för den nuvarande materialbeskattningen, under förmenande, att detta skulle bespara staten utgifter. Jag förstår icke detta tal. Hvar och en vet, att om man inför produktbeskattning,

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

blir kontrollen af denna beskattning så enormt mycket både omständligare och kostsammare, än hvad den nu är, att någon besparing icke derigenom kan beredas statsverket. Men väl kunna derigenom statens inkomster komma att ökas, och detta på grund deraf, att sockerbruken för närvarande gå fria från att betala den skatt, som de rätteligen borde utgöra. Ty hvitbetssockertillverkningsafgiften, som är satt till hälften af tullen, utgår nu efter en beräknad sockerhalt och icke efter den verkliga. I stället för att betala halfva tullafgiften på ett i verkligheten erhållet sockerutbyte af 12 %, erlægga sockerbruken afgiften efter allenast 10½ % utbyte. Detta gör, att staten förlorar bortåt en million kronor om året, som allmänheten ändock får betala. Detta är den förlust, som staten ådrages derigenom, att man har materialbeskattning i stället för produktbeskattning. Men icke besparar man staten några utgifter för kontrollkostnaden genom att utbyta den nuvarande materialbeskattningen mot produktbeskattningen. Tvärt om blifva omkostnaderna vid användandet af den senare beskattningsformen mycket större, än de äro nu. Sålunda medför kontrollen af bränvinstillverkningen en kostnad af omkring 370,000 kronor om året. Dermed vill jag dock icke hafva sagt, att sockerkontrollen skulle blifva lika dyrbar, men nog finge man bereda sig på något i den riktningen. Om herrarne för öfrigt vilja göra sig besvär med att taga reda på huru det förhåller sig i Danmark, der produktbeskattning är införd, och taga kännedom om den danska lagen af den 3 maj 1873, som föreskrifver, huru vid denna beskattning skall förfaras, så skola herrarne finna, att det sannerligen icke kan vara någon lockelse hvarken för sockerfabrikanterna eller hvilka andra industriidkare som helst att blifva underkastade en så beskaffad kontroll från statens sida.

Det har vidare yttrats, att socker icke egentligen kunde rubriceras såsom en nödvändighetsvara. Den talare, som jag åsyftar, var visserligen villig att medgifva, att detta till en viss grad vore berättigadt, men det kunde ingalunda gälla om sockret i den utsträckning, det nu här i landet förbrukades. För denna sin uppfattning hemtade talaren stöd i den omständigheten, att sockerförbrukningen hos oss ungefär fördubblats på de senaste 20 åren och nu vore uppe vid 19 kilogram per invånare. I Danmark utgör emellertid förbrukningen 26 kilogram, i England 35 kilogram per individ, och man har ännu icke hört någon påstå, vare sig i Danmark eller i England, att sockret på denna grund borde betraktas såsom en lyxartikel och icke såsom en nödvändighetsvara.

För öfrigt böra vi komma öfverens om att låta bli att sitta här och utöfva något slag förmynderskap med afseende å hvad och huru mycket menniskor skola äta och i sådant fall bestämma gränsen för hvad som är lyx och hvad som icke är lyx, eller huru många kilogram socker man får äta, för att det icke skall stämplas som

lyx. Den angelägenheten bör hvar och en, oberoende af Riksdagen, få sköta sjelf.

Friherre von Knorring anförde, att konsumtionen af socker vore större hos de mera bemedlade klasserna än hos de fattiga. Detta vill jag icke bestrida. Men huru mycket större, det är en annan fråga, som man icke får besvarad genom att bygga på lösa förmodanden. Den nämnde talaren antog dock helt enkelt, att de mindre bemedlade förbrukade endast en tredjedel så mycket socker som öfriga samhällsklasser. Jag vet dock icke, hvad man har för berättigande att fastställa just den proportionen mellan förbrukningen hos de förmögna och hos de mindre bemedlade. Detta är ett rent godtyckligt antagande, som man hakar sig fast vid, när det gäller att leda bevisningen i en viss riktning. Genom att gå till väga på detta sätt lyckades talaren reducera den skatt, som drabbade de mindre bemedlade, till omkring 3 kronor per familj. Redan detta är vackert nog. Men tager man till utgångspunkt den medelsiffran, som grundar sig på faktiska uppgifter, nemligen 19 kilogram per invånare, och derur beräknar, huru stor del af skatten kommer på hvarje familj, så får man ett resultat af omkring 10 kronor per familj, och detta är dock en mycket afsevärd utgift, åtminstone för allra största delen af svenska folket. Det finnes ju många, som icke fästa afseende vid detta belopp; men det är icke ur dessas synpunkt, som vi önska få bort skatten, utan det är för deras skull, för hvilka 10 kronor äro en ganska betungande utgift.

Hvad skulle, frågade en talare, följderna blifva, om denna skatt afskaffades? Jo, deraf skulle följa ökade lefnadsbehof; man skulle komma att lefva bättre, än hvad nu är fallet, och detta vore en ganska betänkelig sak, emedan folket derigenom skulle få dåliga vanor. Hans nationalekonomiska politik syntes sålunda vara den, att man borde hålla folket vid mager kost för att kunna utkräfva skatter i så stor utsträckning, att man i framtiden kunde hafva någonting att draga på.

Det har talats om att man skulle beröfva staten tillgångar. Jag undrar just, hvad staten har för tillgångar annat än befolkningens tillgångar. Dessa befolkningens tillgångar lära staten taga i anspråk, när staten behöfver dem. Principen för statshushållningen är den, att hvad staten oundgängligen behöfver till utgifter för samhällets bestånd, det tager staten ut i skatter. Och detta sitt behof utkräfver staten utan prut, så länge det finnes någonting att taga. Vi behöfva sålunda icke frukta för, att icke staten skall få sina behof tillfredsställda. Men att uttaga skatter, som icke motiveras af för handen varande behof, det är ett bakvändt statshushållningssystem, och det medför icke några andra verkningar, än att de influtna medlen förlösas på onödiga ting, som icke tillhöra statens uppgift.

Herr talman! Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*

(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

Herr grefve Hamilton: Jag begärde ordet med anledning af herr Meyers sista anförande. Såvidt jag fattade honom rätt, var han med mig fullkomligt ense såväl derom, att det ligger en stor fara i det beskattningssystem och öfver hufvud det finansiella system, vi för närvarande följa, som ock deruti, att det är önskvärdt att kunna vidtaga några åtgärder för nedsättning af produktionskostnaderna; men han framhöll derjemte såsom sin åsigt, att i förevarande fall detta icke skulle vinnas genom att borttaga hvitbetssockeraccisen. Jag kan utbyta den ena artigheten mot den andra: jag delar fullkomligt hans åsigt, ty icke lärers denna åtgärd i och för sig leda till målet. Men jag tror icke, att vi någonsin skola lyckas finna en åtgärd, som ensam kan åvägbringa det resultat, vi afse att vinna. Man måste hafva ögonen med sig och vara redo att taga än det ena, än det andra steget i den rätta riktningen.

Eftersom jag har ordet, skall jag be att äfven få svara friherre von Knorring några få ord. Det blir kanske mindre i sak än en liten personlig anmärkning.

Jag läste i min ungdom, huruledes, när en triumfator drog fram genom det gamla Rom, det alltid fans en slaf vid hans sida, som tillropade honom: »Kom i håg, herre, att du är dödlig!» Jag har aldrig kunnat höra min ärade vän, friherre von Knorring, tala i någon fråga, som haft ringaste samband med tullfrågan, utan att jag tänkt på den der slafven. Ty den uppgift, han föresatt sig, eller den hedersplats han innehar inom partiet, tyckes vara den, att han vid hvarje tillfälle skall tillropa sina partivänner: »Tagen eder i akt! Här äro lönmördare nära.»

Han förklarade, att han icke kunde förstå, hvad det, som jag yttrade i detta ärende, hade att göra med protektionismen. Det var ett ganska djerft yttrande af honom, enär hela hans följande anförande visade, att han förstod det alldeles utmärkt. Men äfven om han icke hade förstått det, så förstod han i alla fall, att han återigen hade fått ett tillfälle att på ett lyckligt och hederligt sätt sköta sin väktaresyssla, och jag hoppas, att han i alla händelser är mig tacksam därför.

Herr Ivar Månsson: Motionen har ju framkommit egentligen i syfte att åstadkomma en reglering af statens inkomster, på samma gång som den vill förskaffa konsumenterna, d. v. s. folket i vårt land, ett billigare socker.

Hvad nu beträffar motionärens beräkningar med afseende å statens inkomster, torde man väl få säga, att dessa beräkningar äro till stor del öfverdrifna. Då han talar om post- och telegrafverkens inkomster, måste man fråga sig, hvad det är för öfverskott, som dessa verk lemna. Posten t. ex. har aldrig lemnat något till statsverket, ty postmedlen tagas i anspråk för postverkets egen räkning för byggnad af posthus o. s. v., och så lärers det väl komma att

fortgå i långliga tider ännu. Nästan vid hvarje punkt i motionärens beräkningar ser det ut på samma sätt.

Betrakta vi närmare öfverskottet i statsbudgeten, skola vi finna, att statens inkomster knappast räcka till. Vi måste ju i alla fall låna penningar, låt vara, att det är till jernvägsbyggnader. Man skall därför icke skryta så mycket öfver, att staten har stora inkomster. Jag medgifver visserligen att statens inkomster äro stora, och det är dessa inkomster, som föranleda, att Riksdagen kanske många gånger är frikostigare, än den annars skulle vara. Jag är därför ingen vän af att staten har så stora inkomster, men säkert borde detta kunna regleras, om man hade god vilja, t. ex. genom att bereda kommunerna någon lättnad i deras enormt tyngande utgifter för fattigvård m. m. Jag tror, att det för den ärade talaren på stockholmsbanken, som här drog upp en stor resumé öfver våra finansiella förhållanden, icke är obekant, att det är allvarlig tanke på att till staten öfverföra en del af kommunernas stora utgifter, hvilka ju för närvarande stundom uppgå ända till 7 à 8 gånger bevillningen till staten. Vi veta också, att det många gånger är svårt för kommunerna att anskaffa medel till fyllande af sina behof. Jag tror, att man mycket lätt skall finna hjälp i detta afseende, om man blott allvarligt vill det.

Hvad den föreliggande frågan vidkommer, ber jag att få säga, att ofta skeende rubbningar i denna lagstiftning säkert äro en stor fara och till mycken skada för hela sockerindustrien. I fall accisen nu afskaffades, men det sedan blefve nödvändigt att återinföra densamma, skulle detta säkerligen lända industrien till ofantligt stor skada. Jag minnes väl, när denna accis infördes. Jag tillhörde då icke kammaren, men jag följde i alla fall noga frågans behandling. Ser man efter i protokollen, skall man finna, att denna strid fördes då af dem, som ville skydda denna här i landet nya och uppblomstrande industri. De sade då, att om tullskyddet är för högt och om staten derigenom, att vi sjelfva producera socker inom landet, förlorar i inkomster, så är det för oss mycket fördelaktigare, att en accis lägges på betorna eller på sockret här inom landet, än att skyddet utifrån borttages, hvarigenom det blir lättare för utländingen att komma in och förderfva vår industri.

Det är enligt min uppfattning visst, att denna industri i vårt land är af den beskaffenhet, att den fordrar ett större skydd än andra. Ty man bör besinna, att samma industri arbetar under förhållanden, hvilka icke kunna jemföras med förhållandena i sydligare länder, som hafva en jungfruligare jord, en jord, som af naturen är bättre danad för sådan odling. Vi se, att denna industri kan bedrifvas endast i våra sydligaste provinser. Så snart vi komma något uppåt landet, bär det sig icke. Äfven der industrien nu bedrifves, är man naturligtvis nära gränsen för att den icke skall kunna bära sig. Hvarje jordbrukare i dessa provinser, som idkat denna handtering,

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

skall kunna intyga, att man varit nära gränsen för att hvitbetsodlingen icke kunnat bära sig.

Nu säger man, att sockerbruken skulle, om accisen afskaffades, kunna betala lika mycket som förr för hvitbetorna, och att sålunda hvitbetsodlingen icke skulle derigenom skadas, kanske snarare tvärtom. Derom vågar jag icke uttala mig, och jag tror, att ingen af oss skall kunna yttra sig derom med bestämdhet. Men säkert är, att styrelserna för våra sockerbruk och de, som eljest hafva med denna sak att göra, hålla mycket starkt på de nuvarande förhållandena. De frukta nemligen, att om accisen borttages och tullen sänkes i samma proportion, skall deraf följa en import utifrån, som kommer att skada industrien och göra det omöjligt att bibehålla de nuvarande hvitbetsprisen.

Om jag icke misstager mig, har Tyskland och Frankrike en icke så liten exportpremie för socker. Antagligen kan någon af bevillningsutskottets ledamöter upplysa derom. Men om så är, att der finnes en exportpremie, måste ju detta inverka på våra förhållanden.

Det är också känt, att i Danmark råda mycket tryckta förhållanden för hvitbetsodlarne. De danska jordbrukarne ha suckat under ett tryck från andra klasser, som de icke mäktat bekämpa. De danska jordbrukarne ha äfven högljudt klagat öfver att det skydd, som är sockerhandteringen beredd, är för litet, och att de slita med dåliga konjunkturen på denna marknad. Detta gör, att man icke bör allt för mycket taga hänsyn till hvad i öfrigt framgår af en jernförelse med Danmark.

Jag tror, att det under sådana förhållanden kan vara skäl att åtminstone för närvarande låta det rådande systemet fortfara. Ty hvad jag vet, är, att icke hafva de rosat marknaden, som under de senare åren odlat hvitbetor. Hvad jag också tror mig veta, är, att åtminstone under de senare åren icke heller sockerbruken ha synnerligen rosat marknaden. I alla fall skulle man här icke åstadkomma något annat, än att man minskade statens inkomster i betydlig mån, för det att folk möjligen skulle komma att äta något mera socker. Ty det är ju gifvet, att om priset blifver billigare, kommer konsumtionen att väsentligen ökas. Men om det kan vara till någon egentlig nytta eller något att sträfva efter, att folk skall misshushålla med denna vara, synes mig ganska tvifvelaktigt.

Med dessa åsichter skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Då man tillhör den provins, som egentligen är beroende af denna lagstiftning, skulle det ju kunna synas, som om man vore part i den föreliggande frågan. Så torde dock icke vara förhållandet, åtminstone hvad beträffar mig såsom betodlare, ty jag har den uppfattningen, att den af herr Fredholm föreslagna skrifvelsen skulle icke kunna inverka

menligt, åtminstone icke på betodlingen. Det är gifvet, att denna accis tillkom uteslutande för att skaffa staten medel. Men i närvarande stund gäller icke det motivet längre, ty staten behöfver icke dessa medel. Hvarför då icke borttaga accisen, när den alls icke medför något skydd för industrien? Jag skall emellertid icke närmare inlåta mig på denna fråga.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Grefve Hamilton yttrade emellertid några ord, som jag icke kan underlåta att bemöta. Vi ha redan en gång förut varit i en *démêlé* om protektionism och frihandel. Mina herrar, jag är icke någon mycket passionerad protektionist! Nu säger emellertid grefve Hamilton vid alla tillfällen, att, då protektionistsystemet en gång är infördt, han anser det vara sin skyldighet att uppehålla detsamma. Man är ju skyldig att tro hvad menniskor säga, men jag befarar ändå, att, om grefve Hamilton kunde få majoritet i Riksdagen för frihandel, han skulle vara hågad att störta hela det protektionistiska systemet öfver ända.

Grefve Hamilton yttrade vidare något angående landets skuldsättning. Han sade, att protektionisterna lofvat, att om deras system blefve antaget, skulle vi slippa låna penningar. Jag vet icke, om vi ha lofvat det; åtminstone har icke jag afgifvit något sådant löfte. Jag hemställer emellertid till Grefve Hamilton: tror grefve Hamilton, att, om frihandelssystemet hade egt bestånd tills dato, om vidare samma utveckling, som under den senare tiden framträd på det industriella området, i alla händelser hade förekommit, om vi slutligen hade utfört lika stora jernvägs- och andra anläggningar, som nu varit fallet — tror grefve Hamilton, att det då skulle hafva varit tillräckligt att låna 25 millioner kronor, såsom nu föreslagits. Enligt min uppfattning skulle hvarken 25 eller 75 millioner hafva räckt till.

Detta är naturligtvis min individuella uppfattning, hvars riktighet jag icke kan bevisa. Grefve Hamilton påstår, att, om vi under dessa år hade haft frihandelssystem, vi skulle ha haft det mycket bättre, än hvad nu är händelsen. Jag påstår motsatsen, men det ena liksom det andra läser icke kunna bevisas.

Friherre von Knorring. Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet med anledning af herr Fredholms yttrande. Herr Fredholm var vid sitt sista anförande litet het i sitt tal och kanske mindre hänsynsfull, än han i allmänhet brukar vara, åtminstone vid repliker, som vexlas mellan honom och mig. Han lät sålunda förleda sig att tillskrifva mig yttranden, som jag icke haft.

Jag har icke yttrat något derom, att jag förmenar den lägre befolkningen att förtära en större quantitet socker, än som nu sker. Jag har heller icke yttrat något om att jag anser konsten i allt, som rör beskattningen, vara att taga så mycket som möjligt ur folkets fickor för att samla medel åt staten. Jag tror, att herr Fredholm skall vid närmare eftertanke finna, att jag icke yttrat något dylikt.

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.
(Forts.)

För öfrigt beskyld herr Fredholm mig för att teoretisera. Men om man beräknar medelkonsumtionen af socker till 19 kg. per invånare, är icke detta en teoretisering? Det är väl, om något, att teoretisera. Jag tror, att herr Fredholm såväl nu som vid flera andra tillfällen, när det gällt praktiska frågor, visat sig sjelf vara en mästare i att teoretisera.

Dessutom ber jag att få ytterligare betona, att om socker förtäres i stora kvantiteter, kan det icke kallas ett näringsmedel, utan blir i öfvervägande grad ett njutningsmedel. Äfven om menniskokroppen behöfver en viss kvantitet deraf, kan man aldrig påstå, att det fortfarande blir ett näringsmedel, äfven när det förtäres i stora mängder.

Herr Fredholm yttrade äfven, att jag skulle hafva sagt något, som vore alldeles galet, i fråga om kostnaden för skattens utkräfvande, i händelse man skulle öfvergå till produktbeskattning. Det kan ju vara möjligt, att jag icke var fullt säker på min sak i detta hänseende; men huru herr Fredholm kan jemföra kostnaden för bränvinsskattens upptagande med den kostnad, som skulle vara förenad med upptagande af sockerskatten, om sjelfva produkten beskattades, förstår jag icke. Ty det finnes ju minst 122 bränvinsbrännerier i riket, under det att sockerfabrikerna icke utgöra mer än ett dussin eller något deröfver.

Till sist ber jag att få vända mig mot grefve Hamilton. Grefve Hamilton anser mig vara en väktare för protektionismen här i kamraren. Jag förnekar nu detta. Men äfven om så skulle vara förhållandet, torde grefve Hamilton böra anses vara i lika hög grad en väktare för frihandeln, han må i detta afseende göra hvilka försäkringar han vill. För öfrigt förstår jag icke, att grefve Hamilton har så stora bekymmer deröfver, att staten möjligen får större inkomster, än den för tillfället nödvändigt behöfver. Jag tror, mina herrar — och jag vänder mig särskildt till dem, som ropade bravo åt grefve Hamilton — att om han får råda, få vi nog plats för dessa öfverskott inom — *fästningsmurar*.

Herr Bergmark: Herr talman! Såsom varande landtman och då jag sålunda har att bära utgifter och afgifter af alla slag, såväl direkta som indirekta, såväl kontant som in natura, borde jag vara den förste att förena mig med reservanterna och de ädla herrarne på stockholmsbanken. Men jag kan det icke.

Detta betänkande innehåller något annat än motivering för en skattelindring; det innehåller uppgifter om vårt lands ekonomiska förhållanden på handels-, på industriens och på kommunikationernas område; det innehåller vidare uppgift om huru produktionen ökar kapitalbildningen m. m. Det afser, med ett ord, att ådagalägga, huru vårt samhälle i kampen för tillvaron under nuvarande förhållanden är synnerligen lyckligt. Detta förefaller mig dock icke vara ett skäl att lindra en skatt sådan som denna. Närmare till hands

synes mig det faktum ligga, att huru lyckligt vårt samhälle än i allmänhet är i kampen för tillvaron, lemnar det dock bakom sig några hundra tusen ålderstigna, hvilka i denna kamp draga det kortaste strået. Nära till hands ligger, synes det mig, att tänka på dessa, och nära ligger gifvetvis också den stora frågan om en allmän folkpensionering, hvilken just innebär en sträfvan att hjälpa dessa, som draga det kortaste strået. Alla erkänna det önskvärda häri, men mängden ser icke det möjliga. Det möjliga har man i statens stora inkomster; det möjliga har man, om man behåller dessa skatter. Rättvisare, mänskligare och billigare än att afskaffa sockeraccisen synes det mig därför vara, att de, som stå på lifvets höjder och som lyckats i kampen för tillvaron, betala denna skatt och lemna den åt de gamla, åt dem, som ha misslyckats. Ur denna synpunkt kan jag icke vara med om lindring af en skatt sådan som denna.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Beträffande hvad de ädla herrarne på stockholmsbänken talade om att lefnadskostnaderna fördyrats, misstänker jag, att det i stället är pretentionerna, som växt. På landet ha vi ingen erfarenhet af dessa ökade lefnadskostnader. Förr kostade hvete så och så mycket, råg så och så mycket, mjölk så och så mycket — allt detta är billigare nu. Socker kostade på den tiden, då jag satte hushåll, 50 öre per skålpund; nu kostar det föga mer än 50 öre per kilogram.

När faktum är, att under nuvarande förhållanden allt går väl; när faktum är, att sockret är billigt; när faktum är, att tillverkningen lemnar en betydande skatt, som med allt skäl bör kunna användas till förmån för de gamla, de efterblifna, dem som äro fattiga, så finnes, efter min uppfattning, ingen giltig anledning att indraga denna skatt. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Med afseende å hvad friherre von Knorring anförde derom, att jag skulle hafva beskylt honom för att hafva yttrat något, som han icke sagt, ber jag att få meddela, att mitt uttalande i denna del gälde icke friherre von Knorring, utan en annan talare, hvilken uttryckt den farhågan, att man genom att göra sockret billigare skulle förleda de fattiga till vällefнад. Det var mot honom, som jag rättade min anmärkning.

Hvad vidare beträffar frågan om kontrollkostnaderna, är det ju sant, att bränvinsbrännerierna äro ofantligt många flera än sockerbruken; men med skilnaden i kontrollkostnad förhåller det sig på helt annat sätt. Genom införandet af produktbeskatning i afseende å socker blir det nödvändigt att vid bruken anordna särskilda kontrollkontor, der flera personer skulle vara sysselsatta dag och natt, och detta är något helt annat och medför betydligt större kostnad än den kontroll, som nu utfövas vid ett bränneri. Jag skall emellertid icke närmare inlåta mig på denna fråga.

Jag ber vidare att få säga min ärade vän på skånebänken, att hvad sockerfabrikanterna sagt till mig, är icke alldeles detsamma, som de sagt till honom. Det är visserligen sant, att då denna fråga

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

först bragtes å bane, satte sig sockerfabrikanterna mot ett afskaffande af accisen, men numera förhåller det sig icke så. De ha börjat att närmare öfverväga denna fråga, i synnerhet efter det misslyckade försök, som de gjort i finansdepartementet, att få restitution för exporteradt socker. Sedan den stunden ha de sett frågan med andra ögon, och nu äro de icke så obenägna som förr att borttaga accisen. Hvad beträffar danskarnes klagan öfver att sockertillverkningen icke vore hos dem tillräckligt skyddad, kan jag väl förstå, att, när de jemföra sig med de lyckliga skåningarne, de finna skilnaden vara stor. Det är sålunda alldeles icke underligt, om de för dem klaga öfver sin ställning.

Hvad slutligen angår den invändningen, att tullen, om man nedsatte den, icke skulle räcka till för att motverka den exportpremie, som betalas i utlandet, så veta vi, att tullen med hänsyn till accisen nu är satt så hög, att den skall kunna motverka den nämnda exportpremien. Men om man afskaffar accisen och i förhållande dertill nedsätter tullen, blir ju förhållandet enahanda: skyddet blir lika högt då som nu. För öfrigt, om det framdeles skulle visa sig, att tullen icke motsvarar sin uppgift att förhindra införsel af utländskt socker, behöfver man nu icke för den skull ett ögonblick draga i tvifvelsmål, att Riksdagen icke då skall höja sockertullen till det erforderliga beloppet.

Herr Eriksson i Elgered: Herr vice talmannen yttrade, att han yrkade bifall till reservationen på grund deraf, att han önskade någon kompensation af lifsmedelstullarne. Att detta skulle blifva följden, kan ju med en viss moderation vara sant. Men jemför jag sockertullen med lifsmedelstullarne, tullarne å spanmål, kan jag för min del icke finna, att dessa saker äro fullt analoga med hvarandra. Funnes det därför någon möjlighet att få spanmålstullarne nedsatta eller helt och hållet afskaffade, skulle jag vida föredraga detta framför ett borttagande af sockeraccisen. Men det lär finnas helt andra förhållanden, hvilka åberopats af andra talare, icke minst af grefve Hamilton, förhållanden, hvilka göra det absolut omöjligt att inom en beräknelig framtid komma derhän. Under sådana förhållanden återstår det att se till, hvilken lindring kan vara möjlig att vinna. Jag är glad, att från olika håll villigt erkännes, att icke blott tullen å importeradt socker — om sådant förekommer — utan äfven accisen betalas af dem, som konsumera varan. Om vi äro vissa derom, måste vi således medgifva, att det är den stora allmänheten, som betalar detta. Jag tror dock, att denna beskattning icke drabbar alla i samma proportion, utan den drabbar nog de rikare i något högre grad än de fattigare, ty de förra förbruka per individ mer socker än de senare. Men om så är, att här behöfves en ändring, så blir frågan den: hvilka grunder skall man följa?

Det sades af friherre von Knorring, att han icke förstode annat, än att man just genom att bifalla herr Fredholms reservation och

motionärens förslag skulle fastbinda spannmålstullarne och derigenom omöjliggöra deras afskaffande i en framtid. Jag begriper verkligen icke, huru man komma till ett så orimligt påstående. Jag förmodar, att friherre von Knorring anser grefve Hamilton vara en så afgjord motståndare, att friherre von Knorring icke ens lyssnar till grefve Hamiltons skäl; men hade han åhört grefve Hamiltons vederläggning af konsul Meyers anförande, när konsul Meyer påstod, att man genom att upptaga dessa skatter, fastän de för närvarande vore obehöfliga, och derefter fondera dem, skulle bereda möjlighet för en skattelindring i framtiden — hade, säger jag, friherre von Knorring hört på den vederläggning, som grefve Hamilton deraf framställde, så borde han, synes det mig, ha känt det absolut omöjligt att komma fram med ett sådant påstående. Men jag förmodar, att friherre von Knorring utgår från en ståndpunkt, motsatt den, som grefve Hamilton intog.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.*
(Forts.)

Jag ber att få repetera hvad han anmärkte, nemligen att stora statsinkomster långt ifrån att skapa sparsamhet tvärt om fresta till ett lefnadssätt — om jag så får säga — för staten, som omöjliggör att iakttaga sparsamhet; och under sådana förhållanden är det otänkbart, att man gör någon lindring för framtiden. Men deremot anser jag, att, om man kunde afskaffa accisen och göra en lindring af 6. 8 à 10 millioner, man i farans stund, i fall det skulle gälla en nedsättning af spannmålstullen, skulle hafva denna att tillgripa i skatteväg. Ty genom att nu tillgripa allt möjligt och anslå till militära ändamål, för fästningsbyggande etc., fastläser man alla möjliga skattemedel för framtiden.

Det anmärktes vidare af herr Ivar Månsson, att meningen vore att göra en lindring för att öka konsumtionen af socker. Ja, det är också en sanning med moderation. Jag medgifver, att det kan hafva detta till följd, men det är icke det första, som åsyftas med borttagandet af accisen. Ty det första, som dermed åsyftas, är att göra en skattelindring.

Det vore visserligen mycket att vidare säga i denna sak; men tiden är långt framskriden, och jag skall därför — ehuru jag hellre sett, att herr Fredholm i sin reservation gjort en alternativ framställning om accisens fullständiga borttagande eller nedsättande — likväl be att få yrka bifall till denna herr Fredholms reservation.

Herr Meyer: Jag skall endast be att få säga ett par ord med anledning af den siste talarens yttrande. Han sade, att, om friherre Knorring hade hört på hvad grefve Hamilton yttrade, han skulle hafva förstätt, att, då jag talade om att man skulle kunna fondera skatten, jag sagt något, som vore alldeles orimligt. Men anledning deraf vill jag blott säga, att den siste talaren antingen icke hört på hvad grefve Hamilton yttrade, eller också icke begripit hvad hvad han sade. Ty att det icke är någon omöjlighet att fondera statens inkomster, bevisas bland annat af arbetareförsäkringsfonden.

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertillverk-
ningsafgiften.

(Forts.)

Öfverläggningen var slutad.

I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till den af herr Fredholm afgifna reservationen, och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som beträffande bevillningsutskottets förevarande utlåtande n:o 15 bifaller den vid nämnda utlåtande af herr Fredholm afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan.

Omröstningen visade 108 ja mot 98 nej; och hade alltså kammaren fattat beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 12.

Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 16, i anledning af väckta motioner dels angående förenkling af gällande bestämmelser om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m., dels ock om åstadkommande af verksammare kontroll öfver att stämningar till underrätt vederbörligen stämpelbeläggas.

Vid föredragning till en början af *punkten 1* begärdes ordet af

Herr Persson i Tällberg, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har icke begärt ordet för att framställa något yrkande. Men då motionären i sin motion framkastat påståenden, som äro af den beskaffenhet, att jag icke anser dem böra helt och hållet oanmärkta passera i denna kammare, har jag velat säga några ord.

Till en början klagat motionären öfver att stor ovisshet skulle vara rådande, med hvilket stämpelbelopp en bouppteckning vid inregistrering skall beläggas, och det är ju sant, att i vissa fall så kan vara förhållandet. Men dessa höra dock till undantagen, och i gällande stämpelförordning är tydligen stadgadt, huru i ty fall förfaras skall, nemligen då en bouppteckning råkar blifva belagd med oriktig stämpel. Men sedan kommer motinären med ett resonnement,

som vittnar om en för mig obegriplig tankegång och som mynnar ut i en ganska graverande beskyllning emot våra domstolar. Motionären säger:

»För bedömande af särskildt testamentstagares andel i boet måste domstol ingå i pröfning af civila rättsförhållanden. Vid deretter nppkommande civilrättsliga tvister angående bodelningen kunna upplysningar förekomma, som nödga domstolen att frångå sin vid stämpelafgiftens bestämmande uttalade mening. Visserligen medgifver lagens 25 § återfående af stämpelafgift, i den mån i civil tvist visat sig, att den ej bort utgå. Till domstols anseende bidrager dock icke att sålunda nödgas skifta mening. Naturlig böjelse hos domaren torde derjemte kunna förutsättas att i det längsta fasthålla sin en gång uttalade åsigt, hvaraf följer, att hans bedömande af den civila rättstvisten lätt blifver ej fullt objektivt.» Motionären säger således, att det icke bidrager till domstols anseende att på detta sätt nödgas skifta mening. Jag för min del kan icke finna, att detta motionärens uttalande har något som helst berättigande. Ty domstolen behöfver väl icke i egentlig bemärkelse sägas skifta mening, då domstolen endast vidtager en rättslig åtgärd på den grund, att sådana upplysningar vunnits, som göra, att domstolen måste ändra sitt beslut beträffande stämpelafgiften, och således vidtager en rättelse. Jag tror snarare, att domstolens anseende derigenom höjes än nedsättes.

Vidare säger motionären:

»Arfsskatten torde finnas vara mera betungade än nödigt, i synnerhet om man tager hänsyn till statsverkets nuvarande ekonomiska ställning. Detta oaktadt läser den icke inbringa staten större inkomst, än den förut stadgade bouppteckningsstämpeln gjorde, åtminstone ej i någon betydande mån.» Af den omständigheten, att ej något afsevärdt större belopp efter den nya stämpelförordningens tillämpning influtit till statskassan, drar motionären den slutsatsen, att skattebeloppets storlek skulle fresta till kringående af lagen. Jag tror för min del icke, att så är förhållandet. Denna stämpelförordning tillkom för att bereda någon lindring för de mindre arfslotterna, och jag tror, att förordningen i det fallet på ett lyckligt sätt fyllt sin uppgift, och att orsaken till den ringa ökningen i statsinkomsterna är att söka just i den omständigheten, att de mindre arfslotterna blifvit befriade, och icke i något svek från allmänhetens sida.

Det var väl icke heller hufvudmeningen att skaffa penningar till statskassan, utan Riksdagens afsigt var väl att skipa rättvisa. Jag tror också, att det lyckats bra i det fallet, då vi se, att klagomålen komma från det håll, de nu kommit, och det är just der, som skon klämmer. Det synes mig bevisa, att förordningen verkar så, som Riksdagen åsyftade, att den skulle verka.

Vidare säger motionären:

»Om hittills jemförelsevis ringa missnöje med arfsskatten bland allmänheten försports, torde detta hafva berott mycket på lättheten att kringgå lagens bestämmelser derom.» Den konklusion, som motionären här drager, skall jag beatt på det allvarligaste få protestera emot. Jag har upprättat ganska många boupteckningar bland allmogen; kanske flera än den högt ärade motionären. Men aldrig har jag förnummit, att någon benägenhet bland allmänheten förefunnits att vilja undandraga sig den stämpel, som är i gällande förordning föreskrifven. Jag tror således, att motionärens ohemula beskyllningar emot vår aktade domarecorps, emot våra ansedda domstolar och emot den hedervärda allmänheten i detta fall äro fullkomligt obefogade.

Hvad slutligen angår stämpelförordningens bestämmelser rörande fideikommissarier, känner jag icke så noga förhållandena; och för öfrigt bruka rättstvister mellan fideikommissarier vara af den beskaffenhet, att jag för min del helst icke vill hafva att befatta mig med hvad dertill hör.

Herr talman, jag har endast velat göra detta uttalande, då, såsom herrarne funnit, motionen tyckes mynna ut i ganska ohemula beskyllningar så väl emot domarecorpsen som emot allmogen i allmänhet. För öfrigt har jag, som sagdt, icke något yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Punkten bifölls.

Punkten 2.

Angående kontroll å stämpelbeläggning af stämningar till underrätt.

Uti en inom Andra Kammaran af herr *P. Olsson* i Åsak väckt motion, n:o 56, hade förslag framstälts, antingen att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utarbета och för Riksdagen framlägga lagförslag i syfte att åstadkomma en mera verksam kontroll öfver att stämningar till underrätt vederbörligen stämpelbeläggas, eller att lagutskottet, derest utskottet gillade motionens syfte, ville formulera och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, som för det angifna målets vinnande erfordrades.

Emellertid hemstälde utskottet, att herr Olssons förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid punkten hade reservation anmälts af herrar *Lundström*, *Jansson* i Krakerud, *Göransson* i Åsen och *Swarthing*, hvilka ansett, att bevillningsutskottet bort, i anledning af herr Olssons i Åsak motion, föreslå, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta undersöka, huruvida en mera verksam kontroll öfver att stämningar till underrätt vederbörligen stämpelbeläggas må kunna åstadkommas, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill undersökningen möjligen kan gifva anledning.

Sedan punkten blifvit föredragen, anförde

Herr Olsson i Åsak: Herr talman, mina herrar! Om bevillningsutskottet enhälligt hade afstyrkt min motion, så skulle jag för visso icke hafva upptagit kammarens tid med att uppträda i frågan, men då fyra ledamöter af utskottet i en afgifven reservation stält sig på min sida, finner jag deri en anledning att yttra några ord till motionens och reservanternas försvar.

I denna motion har jag tillåtit mig påstå, att utfärdarne af stämningar icke alltid tillse, att dessa blifva vederbörligen stämpelbelagda. Detta synes utskottet hvarken vilja förneka eller erkänna, men framhåller dock, att om så skett, ha sådana försummelse i alla fall varit ytterst sällsynta. Huru vet utskottet det? Icke har väl utskottet genomforskat arkiven hos underrätterna i hela riket och derigenom kommit till en sådan förvissning, och förrän det har skett, är det alldeles omöjligt att veta, huru härmed förhåller sig.

Jag skall taga mig friheten att erinra herrarne om en händelse, som tydligen visar, att sådana förseelser kunna döljas ganska länge. En landtdomare är, som bekant, för närvarande under åtal för uraktlåten stämpelbeläggning af stämningar. För att styrka, att denna uraktlåtenhet icke berott på förbiseende, lät advokatfiskalen i Svea hofrätt genomse arkivet i en domsaga, der den tilltalade skött domarembetet på förordnande för omkring 25 år sedan. Denna undersökning gaf vid handen, att samma uraktlåtenhet äfven der egt rum, hvilket sålunda kunnat döljas i ett kvarts sekel, och hvem kan svara för resultatet, om en sådan allmän undersökning skulle ega rum? Jag hyser visserligen den största aktning för vår domarecorps, men jag tror dock, att herrarne skola gifva mig rätt, då jag säger, att äfven inom denna finnes en och annan, som kunde vara bättre.

Utskottet säger, att sådana fall kunna förekomma utan afsigt, och yttrar beträffande dessa, att den af mig föreslagna kontrollen kommer att blifva temligen värdelös, emedan de ifrågavarande stämpelskatterna äro till beloppen så obetydliga. Ja, mäter man statens skyldighet att se till, att den får, hvad henne med rätta tillhör, endast efter skattebeloppens storlek, så kan ju ett sådant talesätt ega fog för sig. Annars har jag i min enfald tänkt, att »kejsaren bör hafva, hvad kejsaren tillhör» i såväl stort som smått.

Men är sålunda ifrågavarande stämpelafgift från denna synpunkt sedt tillräckligt stor, så synes den mig deremot alldeles för ringa, för att man skulle kunna tänka sig, att någon enda stämning utfärdare skulle endast för egen vinnings skull uraktlåta dylik stämpelbeläggning. Sådana underlåtenheter äro nog beroende på likgiltighet och försummelse, men icke för ty kunna de dock ofta upprepade blifva ödesdigra nog för den skyldige. Den domare, om hvilken jag nyss erinrade, är nu genom anställt vittnesförhör i hofrätten öfverbevisad om att hafva af sina embetsbiträden upp-

Angående kontroll å stämpelbeläggning af stämningar till underrätt.
(Forts.)

*Angående
kontroll å
stämpelbe-
läggning af
stämmingar
till underrätt.*

(Forts.)

repade gånger blifvit erinrad om att stämningar icke stämpelbelagts, utan att han det oakadt fullgjort sin skyldighet derutinnan. Hvad detta kan inverka på målets utgång är ej godt att säga. Emellertid är det icke så otroligt, att denne person nu icke så ogera skulle ha sett, om den af mig förordade kontrollen kommit till för 25 år sedan, ty då hade han säkerligen undgått detta obehag.

Med afseende å sådana fall, som äro afsigtliga och der sålunda embetsbrott föreligga, yttrar utskottet, att en tillfyllestgörande kontroll icke är möjlig. Ja, detta tror jag också. Men dels kunna sådana fall icke ens tänkas, dels säger sunda förnuftet, att om domaren blir skyldig att insända sådana stämmingslistor till hof-rätten, han icke skulle kunna upptaga endast en del af stämningarna på dessa listor, och utesluta de öfriga för att derigenom göra sig en liten inkomst. Sådant är ju alldeles otänkbart.

Vidare ordas om, att den af mig föreslagna åtgärden skulle bidra till ökade göromål för domarne. Hvad vill detta säga? Jo, att omsorgen om våra embetsmäns välbefinnande skall sättas högre än deras skyldighet att ordentligen redovisa för omhänderhafda medel. Jag ber utskottets ärade ledamöter om ursäkt för att jag vågar hysa och uttala en annan uppfattning.

Slutligen förmenar utskottet, att, om den af mig föreslagna kontrollen skulle införas, skulle detta möjligen hafva till följd, att härardshöfdingarne på landet till skada för allmänheten komme att i mindre utsträckning, än hvad nu är fallet, förordna andra personer till utfärdare af stämningar. Det af utskottet begagnade uttrycket »möjligen» tyckes emellertid gifva vid handen, att utskottet sjelft icke är så alldeles säkert på den saken. Vid sådant förhållande och då jag föröfrigt icke riktigt förstår betydelsen af detta argument, skall jag låta det gälla för hvad det kan.

Nu har jag emellertid icke påstått, att den af mig föreslagna kontrollen skulle åvägabringas på det i motiveringen angifna sättet, ty andra sådana kunna ju möjligen tänkas, som vore bättre. Reservanterna hafva icke heller i sin reservation gjort något annat än anhållit om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet, ifall ett sådant förslag verkligen skulle kunna åstadkommas. Detta tror jag är någonting, som kammaren skulle kunna vara med om. Om Kongl. Maj:t då funne, att ett sådant förslag vore utförbart, blefve det naturligtvis ingenting af hela saken, men om deremot Kongl. Maj:t ansåge sig kunna framställa ett förslag i den af reservanterna angifna riktningen, skulle frågan blifva löst.

Vid sådant förhållande skall jag därför, herr talman, taga mig friheten att hemställa om bifall till reservationen.

Grefve Hamilton: Till en början ber jag att få säga, att det enligt mitt förmenande ej skadat, att denna fråga kommit under diskussion här i Riksdagen. Men jag kan dock med skäl ifråga-

sätta, om det icke hade varit ändamålsenligare att dröja dermed, till dess de båda rättegångar rörande denna sak, hvilka för närvarande pågå, blifvit utagerade. Visserligen har den ärade motionären omtalat åtskilligt, som vid dem förekommit, men jag vet derom ingenting annat än hvad jag läst i tidningarna, och erfarenheten har lärt mig, att man skall vara mycket försiktig med att taga sådana uppgifter för goda. Jag tror, att det i allmänhet är en god coutume, att, om man anser, att ett missförhållande föreligger och vill bringa det på tal, man först väntar, till dess den rättsliga utredningen har skett, och sedan drager fram saken.

Den ärade talaren frågade bland annat, huru utskottet kunde veta, att det här endast gäller undantagsfall. Derpå vill jag svara, att därför gaf den ärade talaren sjelf bevis, då han sade, att han knappast kunde begripa, huru någon för dessa små belopp kunde göra förnillning. Vidare finnes det en gammal regel, som gäller i vår lagstiftning, som den gälde i den gamla romerska rätten, att hvarje människa har rätt att anses vara en hederlig karl, till dess motsatsen påvisas, och den ärade motionären har verkligen icke påvisat, att de öfverklagade missbruken skulle förekomma i större utsträckning.

Med afseende å sjelfva saken synes det ju, som motionären framhållit, verkligen vara så, att, om det också endast är undantagsfall, det dock har förekommit, att domare försummat att belägga stämningar med stämpel, vare sig detta har berott på vårdslöshet eller glömska, eller att det har skett för snöd vinnings skull.

Under sådana förhållanden ligger det nära till hands att säga, att kontrollen är bristfällig. Det är ju hos oss nästan ett nationaldrag, att man, så snart som ett underslef begåtts, ropar, att anledningen till brottet är bristande kontroll; oaktadt ingen lagstiftning i verlden lär kunna hindra en person, som vill begå underslef, att hitta på ett sätt att vinna denna sin afsigt. Enligt mitt förmenande har man emellertid ej anledning att införa skärpt kontroll annat än om man verkligen har skäl att tro, att dylika underslef förekommit i afsevärdt antal och icke blifvit beifrade, och, om man är säker på, att den kontroll man måste tillgripa ej är sådan, att den skulle blifva mera betungande och medföra större kostnader, än som stå i rimligt förhållande till det mål, som man vill vinna.

Jag för min del instämmer fullkomligt med den ärade motionären deri, att den vinst en person kan hafva af att underlåta att kartera en och annan stämning, är så obetydlig, att det är alldeles ofattligt, att någon kan för snöd vinnings skull göra något sådant. Och hvad vårdslöshet och glömska af pligten i detta fall beträffar, så måste väl den ärade motionären gifva mig rätt, att det måste vara en alldeles obegriplig suddighet — om jag så må kalla det — att underlåta karteringen, då man betänker, hvad vederbörande derigenom kunna riskera.

Angående kontroll å stämpelbeläggning af stämningar till underrätt.
(Forts.)

*Angående
kontroll å
stämpelbe-
läggning af
stämningar
till underrätt.*

Men allt detta skulle icke vara tillräckliga skäl för mig att motsätta mig en skrifvelse till Kongl. Maj:t, om jag ej fruktade, att man genom införande af skärpt kontroll i detta afseende skulle tillfoga allmänheten olägenheter.

Den ärade motionären har föreslagit ett sätt, hvarigenom en dylik kontroll skulle vinnas, nemligen att domaren ålades att till hofrätten insända renskrifna stämningslistor tillika med den ena delen af den dubbla beläggningsstämpel, som borde användas. Men denna kontroll är icke tillfredsställande, såvida man icke samtidigt tillser, att alla stämningarne äro upptagna å stämningslistorna. Man får icke heller förbise, att man i de fall, der målen blifvit förlikta eller der stämningarna äro utfärdade af stämningmän och dessa icke äro vid rättegångstillfället närvarande, tydligen skulle sätta domaren i stora svårigheter, emedan han måste skaffa in de erforderliga bitarne af kartorna från stämningmännen i och för redovisning. Jag tror bestämdt, att den metoden icke går.

Härmed har jag ingalunda velat bestrida, att man icke möjligen skulle kunna finna ut något fullt verksamt sätt, men huru jag än vänder och vrider på det, kan jag icke inse annat, än att denna kontroll måste drifva domarne till att ej i så vidsträckt omfattning som hittills åt andra lemna förtroendet att vara stämningmän, ty det blir ju domarens fel, om kartorna icke äro påsatta. Herrarne kunna då inse, att der man har 20 å 30 mil till domaren, detta kan innebära en ganska afsevärd olägenhet för de rättssökande, Detta har för mig varit den uteslutande anledningen, hvarför jag stält mig afvisande mot motionen.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen: Man måste erkänna att den föreliggande frågan är temligen obetydlig, och jag skulle för min del gerna, i likhet med den föregående talaren, hafva sett, att den ännu icke dragits under Riksdagens pröfning. Men då den nu föreligger till behandling, anser jag det icke vara lämpligt, att Riksdagen affärdar den på sätt bevillningsutskottet föreslagit. Jag anser detta icke så mycket för sjelfva realitetens skull, ty frågan är, såsom jag nämnde, ganska obetydlig, utan fast mera för principens skull. Enligt min tanke kan man nemligen, då motionären påvisat och det för öfrigt konstaterats, att fall förekommit, då stämningsansökningar icke blifvit stämpelbelagda, icke gerna och rimligtvis resonera såsom utskottet, att, därför att sådant endast skett i sällsynta fall, motionärens framställning icke bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och derigenom, så att säga, legalisera såväl den ofsiqtliga uraktlåthenheten som det ofsiqtliga slarfvet. Har det en gång påvisats, att sådana oegentligheter egt rum, så synes det mig böra tillkomma Riksdagen att, såvidt möjligt är, söka råda bot härför. Då emellertid inom bevillningsutskottet icke kunnat utfinnas det lämpligaste sättet för oegentligheternas förekommande, och Kongl. Maj:t otvifvelaktigt

har lättare att undersöka saken, har jag, jemte en del andra ledamöter inom utskottet, trott det vara lämpligt att i ärendet aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att han täcktes undersöka, huruvida det vore möjligt att i förevarande fall åstadkomma en verksammare kontroll.

Angående kontroll å stämpelbe-läggning af stämningar till underrätt.

(Forts.)

Den föregående talaren nämnde, att han icke kunde vara med om motionen därför, att han hyste fruktan för att en skärpt kontroll skulle för allmänheten på landsbygden kunna medföra afsevärda olägenheter. Men en dylik farhåga synes mig icke böra utgöra något skäl för att afstå från det af reservanterna föreslagna skrifvelseförslaget. Ty Kongl. Maj:t tager nog saken i skärskådande från alla sidor och kommer sålunda icke heller att lemna denna sida obeaktad.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den af mig jemte tre andra ledamöter i bevillningsutskottet afgifna, vid betänkandet fogade reservation.

Herr Nylander: Den af herr Olsson väckta motionen berör ett ämne, i hvilket, enligt min tanke, närmare bestämmelser böra finnas; ty det förhåller sig nog såsom motionären uppgifvit, att gällande föreskrifter om att stämning till underrätt skall förses med stämpel icke alltid efterleivas. Jag har sjelf varit i tillfälle att se åtskilliga af vederbörande utskrifna stämningar, som icke varit stämpelbelagda, om de ock möjligtvis sedermera under målets handläggning blifvit i detta hänseende kompletterade, hvarom man dock, såsom motionären påpekat, icke alltid kan vara förvissad. Men det finnes en del andra stämningar, som kanske rätt ofta icke komma under rättens ögon, jag menar stämningar i sådana mål, der förlikning träffats. Afven dessa böra ju enligt gällande bestämmelser förses med stämpel. Det händer emellertid, enligt hvad man meddelat mig, ganska ofta, att så ej sker. Staten går härvid miste om en inkomst, som, låt vara att den är liten, dock med rätt tillkommer den. Nu kan det ju vara svårt för en enskild att framställa ett förslag, som på ett lämpligt sätt skulle kunna afhjelpa ifrågavarande missförhållande, men jag föreställer mig, att om den bestämmelsen infördes, att ingen stämning egde giltighet eller någon som helst gällande kraft, med mindre än att den före delgifningen vore med stämpel försedd, så skulle nog den stämnda parten vara angelägen om att tillse, huruvida dylikt stadgande vore å stämningen iakttaget eller ej.

Då jag anser, att något bör i saken åtgöras, ber jag, herr talman, att få yrka, att kammaren måtte, med afslag å utskottets hemställan, bifalla den vid punkten fogade reservationen.

Herr Jansson i Krakerud: Den föreliggande frågan är visserligen en grannlaga fråga, men jag tror dock icke, att den är så grannlaga, att man icke bort draga den under Riksdagens pröfning, förrän de två mål angående förseelser mot stämpelförordningens

Angående
kontroll å
stämpelbe-
läggning af
stämningar
till underrätt.

(Forts.)

föreskrifter, som f. n. hvilat i Högsta domstolen, blifvit afgjorda. Funnes ingen annan anledning till ändring i förevarande hänseende, än hvad som förekommit i dessa två mål, då skulle jag för min del icke hafva biträdt reservationen. Men förhållandet är verkligen, att sådana förseelser ej så sällan förekomma, ehuru åtal mot vederbörande icke blifvit anhängiggjorda. Det är nemligen icke endast domare, som kunna göra sig skyldiga härtill, utan äfven de s. k. stämningmännen. Såsom vi veta, förordnar domaren vissa personer inom domsagan att skriva stämmingsresolutioner. För hvarje sådan uppbära dessa personer af vederbörande part 1 kr. i stämpelafgift och 1 kr. såsom ersättning för sjelfva resolutionen. Dessa medel skola emellertid redovisas till domaren. Detta tillgår på så sätt, att stämningmännen till honom aflemna en förteckning på utfärdade stämningar. Men nu händer, såsom bekant, allt emellanåt, att i en del mål ingås förlikning, innan de förekomma vid rätten. Emellertid inträffar det understundom att, då stämningmännen aflemna sina förteckningar öfver utfärdade stämningar, de strax före tingets början taga reda på, i hvilka mål förlikning ingåtts och ur förteckningen utesluta dem, samt derigenom undandraga dem stämpelbeläggning, ehuru stämpelafgift blifvit erlagd. Jag hemställer vid sådant förhållande, om det kan vara klokt att afslå motionen och låta saken anstå till dess allmänheten börjat att forska deri och anställa åtal för sådana fall. För min del anser jag, att det vore bäst att redan nu skriva till Kongl. Maj:t och begära en utredning om, huruvida det icke vore möjligt att i detta hänseende införa en skärptare kontroll för att derigenom kunna förebygga frestelse till sådana brott, som jag nämnt.

Inom bevillningsutskottet upplyste mig en af dess ledamöter, att han haft i uppdrag att skriva stämmingsresolutioner och att han dervid, ehuru han dertill icke haft någon skyldighet, skaffat sig stämplor och åsatt stämningarne, innan han lemnade dem från sig. Jag kan icke förstå, att ett sådant förfaringsätt skulle blifva förenadt med några svårigheter, och ej heller kan jag förstå, att det kunde förutsätta någon risk för domaren, om stämningmännen *vore skyldiga* att förse stämningarne med stämplor.

Med anledning af hvad jag nu framhållit, skall jag, herr talman, be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den i ämnet afgifna, vid betänkandet fogade reservationen.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Utan att i allo instämna med motionären, ber jag dock att få uttala mina sympatier för motionen. Kontroll är ju i hvarje fall bra; och särskildt uti nu föreliggande, der gällande bestämmelser otvifvelaktigt äro bristfälliga, skulle en sådan icke vara utan betydelse. Landtdomaren får ju nu till hofrätten insända verifikationer till lagfarter och in-teckningar m. m., och jag anser därför, att kontroll rörande upp-börden för stämningar äfven skulle kunna åvägbringas. Det är

dock icke så obetydliga belopp, som det här är fråga om. Och då man sålunda icke kan förneka, att en dylik kontroll är nödvändig, så finnes det enligt mitt förmenande inga skäl, som tala mot förslaget, annat än möjligen frågan om, huruvida kontrollen skulle kunna göras fullt effektiv. Det förslag i detta hänseende, som motionären framställt, synes mig rätt tilltalande.

Angående kontroll å stämpelb-läggning af stämningar till underrätt.
(Forts.)

I fråga om sättet för stämningars utfärdande förhåller det sig, såsom herr Jansson i Krakerud nämnde, eller att förordnanden lemnas åt vissa personer att utfärda dem. Dessa personer insända, efter det de utfärdat stämningarne, till domaren en förteckning å de samma, hvarjemte de då äfven öfverlemnna stämningens beloppen. Hvad vore då lättare än att, i samband med renovationen af domboken och andra protokoll, insända afskrifter af dessa stämningens längder. Jag tror icke, att några farhågor eller någon tvekan rörande effektiviteten utaf ett dylikt förfarande behöfver uppkomma.

På grund af de omständigheter, som nu blifvit framdragna, synes mig allt tala för att man bör ävägbringa en kontroll i förevarande fall, och jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen och motionärens förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt efter af herr talmannen i afseende å de framställda yrkandena gifna propositioner, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den af herr Lundström m. fl. vid punkten afgifna reservation.

§ 13.

Slutligen föredrogos hvar för sig och godkändes:

bevillningsutskottets memorial, n:o 17, dels angående förtydligande af bestämmelsen om stämpelfrihet för utdrag af förmynderskapsprotokoll, dels ock angående behörighet för advokatfiskal i hofrätt att, der stämpelafgift för lågt debiterats, mot enskild person föra talan om utgifvande af det resterande beloppet, äfvensom att hos Kongl. Maj:t fullfölja talan mot hofrätts beslut rörande beräkning af stämpelafgift; och

samma utskotts betänkande, n:o 18, i anledning om väckt motion om ändring af 10 § bevillningsförordningen.

§ 14.

Herr *J. Byström*, hvilken anmält sig för motions afgifvande, aflemnade nu en motion, n:o 239, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 37, 39, 40 och 42 §§ riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtande, n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad tid för verkställande af val till riksdagsman i Andra Kammaren;

statsutskottets memorial:

n:o 32, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatsens *tredje* hufvudtitel;

n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatsens *fjerde* hufvudtitel;

n:o 34, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatsens *sjette* hufvudtitel; och

n:o 35, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatsens *sjunde* hufvudtitel; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 27 kap. 10 § byggningabalken;

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändrade straffbestämmelser för brott, som omförmas i 18 kap. 6 och 13 §§ strafflagen; och

n:o 38, i anledning af väckt motion om införande af straffbestämmelser för störande af föreningars sammankomster.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>O. Persson</i> i Killebäckstorp, under 14 dagar fr. o. m. den 22 dennes				
» <i>C. W. Hultstein</i>	» 10	»	» 20	»
» <i>M. Dahn</i>	» 14	»	» 23	»
» <i>B. Dahlgren</i>	» 3	»	» 22	»
» <i>J. Sjöberg</i>	» 14	»	» 23	»
» <i>E. V. Bäckström</i>	» 14	»	» 20	»
» <i>J. M. Johansson</i> i Mellbyn	» 3	»	» 22	»
» <i>E. Olsson</i> i Kyrkebol	» 14	»	» 21	»

herr *J. Andersson* i Lysvik under 14 dagar fr. o. m. den 22 dennes
» *A. Petersson* i Påboda » 14 » » 22 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,39 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

300
Ö

Tisdagen den 21 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande mars.

§ 2.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 31, angående förbud mot försäljning af spirituösa drycker mot postförskott;

n:o 32, angående stämpelafgiften för vexel och check; och

n:o 33, rörande vissa ändringar i bestämmelserna angående stämpelafgiften.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *J. Bystroms* på kammarens bord hvilande motion, n:o 239.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2;

statsutskottets memorial n:is 32, 33, 34 och 35; samt

lagutskottets utlåtanden n:is 36, 37 och 38.

§ 5.

Ordet lemnades till

Herr Pehrson i Törneryd, som yttrade: Herr talman! Jag anhåller att få föreslå, att kammaren ville besluta att å föredragningslistan för morgondagens plenum uppföra bland två gånger bordlagda ärenden först statsutskottets memorial n:o 32, dernäst

samma utskotts memorial n:o 33, dernäst samma utskotts memorial n:o 34, dernäst samma utskotts memorial n:o 35 och dernäst samman-satta stats- och bankoutskottets memorial n:o 2; samt att ärendena i öfrigt måtte uppföras i den ordningsföljd, hvori de förekomma på föredragningslistan i dag.

Den af herr Pehrson sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 6.

Vidare anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Köping af visst, kronolägenheten Köpingsön n:o 1 tillhörande område;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:t proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre landtbrukaren Carl Johan Johansson;

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:t proposition angående upplåtelse åt enskilde af viss del af ett vid afvittringen inom Jockmocks socken för kronans räkning afsatt område invid Murjeks jernvägsstation i Norrbottens län;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af dels en under förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Qvarnberga n:o 1 i Södermanlands län lydande utega, dels ock ett till förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Tingaröd n:is 4, 7 och 13 i Malmöhus län hörande gatehus;

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Styrestad n:o, 1 om ett mantal i Styrestads socken och Lösings härad af Östergötlands län för utvidgning af Styrestads församlings kyrkogård;

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronolägenheten Stora Strandåker n:o 3 i Gotlands län samt förvärfvande för Visby hospitals räkning af dervarande läns-lasarettis byggnader m. m.;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra regementsqvartermästarebostället ett mantal Ahlberga n:o 1 i Södermanlands län, och

n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:s proposition angående jordafsöndring från Svinö eller Rådmansö kungsgård n:o 1 om 3 mantal i Stockholms län.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Hr <i>J. Anderson</i> i Tenhult	under 12 dagar fr. o. m. den	23 d:s
» <i>O. Persson</i> i Rinkaby	» 10 » »	23 »
» <i>J. W. Bengtsson</i> i Häradsköp	» 12 » »	23 »
» <i>C. F. Petersson</i> i Dänningelanda	» 12 » »	24 »
» <i>N. Boström</i>	» 12 » »	24 »
» <i>O. Emthén</i>	» 12 » »	24 »
» <i>S. M. Olsson</i> i Sörnäs	» 14 » »	23 »
» <i>R. W. A. M. Eklundh</i> i Lund	» 14 » »	23 »
» <i>C. Sandquist</i>	» 14 » »	23 »
» <i>J. Eliasson</i>	» 12 » »	24 »
» <i>J. G. Hazén</i>	» 12 » »	23 »
» <i>J. P. Zakrisson</i>	» 12 » »	23 »
» <i>C. G. Johansson</i> i Aflösa	» 12 » »	23 »
» <i>J. Nilsson</i> i Sorröd	» 14 » »	23 »
» <i>E. G. H. Åkertlund</i>	» 13 » »	24 »
» <i>K. F. G. Almqvist</i>	» 13 » »	24 »
» <i>Ivar Månsson</i>	» 12 » »	24 »
» <i>C. J. Öberg</i>	» 14 » »	24 »
» <i>C. Bergström</i> i Skidsta	» 14 » »	24 »
» <i>A. Wiklund</i>	» 12 » »	24 »
» <i>H. Öhngren</i>	» 14 » »	23 »
» <i>E. Svensson</i> i Karlskrona	» 10 » »	24 »
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 12 » »	23 »
» <i>C. A. Andersson</i> i Malmö	» 12 » »	24 »

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af § 16 riksdagsordningen;

n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen; och

n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 12 riksdagsordningen; samt

statsutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för en expedition till nordöstra Grönland för efterforskande af S. A. Andréé och hans följeslagare; och

n:o 37, i anledning af Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,53 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.